

Zdruzenie pre kariérové
poradenstvo a rozvoj kariéry

Andrea Csirke a Maja Jaššová

ZPRÁVA O ROZVOJI KARIÉROVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ na základní škole a v předškolním vzdělávání

Spolufinancováno
Evropskou unií

Erasmus+ číslo projektu 2021-1-CZ01-KA210-SCH-000031349

Obsah

Úvod	3
Zpráva o rozvoji kariérového vzdělávání na základní škole a v předškolním vzdělávání	4
1. Krátce ke koncepci kariérového poradenství a kariérového vzdělávání na základních školách v České republice a na Slovensku	5
2. Výběr škol zúčastněných v projektu	7
3. Naše pojetí koncepční práce na rozvoji kariérového vzdělávání	11
3.1. Realizace workshopů	11
3.2. Mapování systému kariérového poradenství ve škole	12
3.3. Plán práce se žáky	14
3.3.1. Identifikace míry kariérového vývoje žáků	15
3.3.2. Příprava plánu práce se žáky	17
Definování rozvojového cíle	21
4. Práce se žáky ve výuce	25
5. Reflexe aktivit	30
6. Setkání se školami v rámci projektu	34
6.1. Setkání kariérových týmů	34
6.2. Sdílení se školami z regionu	35
7. Hodnocení a další kroky po skončení projektu	36
8. Závěr	42
Informace o metodičkách	43
Přílohy	44

Úvod

Tato publikace vznikla jako druhý výstup projektu **Profesní rozvoj učitelů prostřednictvím spolupráce ve prospěch kariérového vzdělávání všech žáků**, č. 2021-1-CZ01-KA210-SCH-000031349, který proběhl v rámci programu Erasmus+. Hlavním cílem projektu bylo především zvýšit kompetence učitelů implementovat prvky kariérového vzdělávání do výuky a tím rozvinout kvalitu podpory kariérového rozvoje žáků na škole.

Projektu se zúčastnily tři základní školy z České republiky a dvě ze Slovenska. Práce členů školních týmů byla průběžně podporována zkušenými metodičkami v oblasti kariérového vzdělávání a poradenství, **Andreou Csirke** z České republiky a **Majou Jaššovou** a **Alenou Hraškovou** ze Slovenska.

V rámci uvedeného projektu vznikly tři publikace, které volně navazují jedna na druhou. Cílem první publikace **Kariérová výchova na základnej škole a v predškolskom vzdelávaní** je obecně představit její koncept, cíl a možnosti implementace. Druhá příručka **Zpráva o rozvoji kariérového vzdělávání na základní škole a v předškolním vzdělávání** prezentuje naši práci při nastavení a rozvoji koncepce kariérového vzdělávání na spolupracujících školách. Představíme v ní naše pojetí koncepční práce, její východiska, proces a výsledky, vč. zajímavých podnětů a doporučení k rozvoji spolupráce škol, ke kterým jsme v projektu došli. Třetí publikace **Sborník příkladů dobré praxe v oblasti rozvoje kariérového vzdělávání na základní škole a v předškolním vzdělávání** obsahuje krátký popis vybraných aktivit, které se realizovaly na školách v rámci projektu.

Pojmy **kariérové vzdělávání** a **kariérová výchova** používáme v publikacích jako synonyma. Rozhodli jsme se pro to kvůli jednotnosti a srozumitelnosti pro čtenáře. V souvislosti s novými nároky na vzdělávání a výchovu pro 21. století se v českém školství stává vzdělávání určujícím a hlavním předpokladem jeho transformace, přičemž jde o průnik dvou dílčích procesů – vzdělávání jako procesu získávání a rozvíjení kompetencí, součástí kterého je výchova jako proces rozvoje postojů. Na Slovensku se ujal pojem kariérová výchova. Jednak jako součást vzdělávací oblasti Člověk a svět práce a také jako součást komplexní podpory kariérového rozvoje, kde doplňuje pojem kariérové poradenství.

Zpráva o rozvoji kariérového vzdělávání na základní škole a v předškolním vzdělávání

Příručka prezentuje naši práci při rozvoji koncepce kariérového vzdělávání na základních školách a v jedné mateřské škole, které s námi spolupracovaly ve šk. r. 2021/22 a 2022/23. Představíme v ní naše pojetí koncepční práce, její východiska, proces, kterým jsme při naší práci prošli, a jeho výsledky. **Cílem** bylo propojit již existující kariérové vzdělávání na škole a dále jej rozvíjet, aby se rozvíjely klíčové kompetence všech žáků, které jsou důležité při rozhodování o profesní budoucnosti. Zároveň jsme plánovali postupovat způsobem, který bude vycházet z potenciálu školy a navazovat na aktivity, které se v dané škole již realizují. Následující text popisuje, jak se nám to podařilo.

1. Krátce ke koncepci kariérového poradenství a kariérového vzdělávání na základních školách v České republice a na Slovensku

V **České republice** je kariérové poradenství na základních školách zajišťováno jako specifická součást výchovného poradenství. Kariérové vzdělávání je součástí všeobecného vzdělávání, přesněji **vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce“** (dále jen VO). Na prvním stupni je VO rozdělena na čtyři okruhy: Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnosti, Pěstitelské práce a Příprava pokrmů. Tyto okruhy jsou povinné a žáci je musí absolvovat v plném rozsahu. Na druhém stupni to je osm tematických okruhů: Práce s technickými materiály, Design a konstruování, Pěstitelské práce a chovatelství, Provoz a údržba domácnosti, Příprava pokrmů, Práce s laboratorní technikou, Využití digitálních technologií a Svět práce.

Pro žáky na druhém stupni je povinný **okruh Svět práce**, který je obvyčejně zařazován do 8. a 9. ročníku. Vyučování tohoto okruhu může probíhat v samostatném předmětu nebo může být učivo rozděleno do více vyučovacích předmětů, např. do Výchovy k občanství, Pracovních činností, přírodovědných předmětů atd. Jakou formu škola zvolí, je v kompetenci ředitele. Na zajišťování kariérového vzdělávání se na základních školách podílí výchovný poradce (pedagog), třídní učitelé, učitel VO „Člověk a svět práce“ i další pedagogové. Některé školy mají kromě výchovného poradce ještě zvlášť funkci kariérového poradce, který se věnuje pouze kariérovému poradenství. Někde kariérové poradenství spolu s výchovným poradcem poskytuje i školní psycholog, příp. školní speciální pedagog.¹

Na **Slovensku** je to v mnohém podobné. Kariérové vzdělávání se realizuje v rámci **vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce“**. Státní vzdělávací program však na prvním i druhém stupni obsahuje vzdělávací oblasti „Člověk a hodnoty“ a „Člověk a společnost“, v rámci kterých najdeme témata, která také přímo souvisejí s podporou kariérového vývoje žáků. Na slovenských školách **samostatný předmět věnovaný kariérovému vzdělávání není**. Aktuálně na Slovensku probíhá velká kurikulární reforma, která nově rozpracovává obsahové a výkonové standardy jednotlivých vzdělávacích oblastí.

Odpovědnost za kariérové vzdělávání a kariérové poradenství na škole má pedagog nebo odborný zaměstnanec školy, který je tímto úkolem pověřen. Nejčastěji to bývá výchovný poradce, který kromě kariérového vzdělávání pokrývá i další oblasti kariérového poradenství při minimálním snížení

¹ Pozn. autora: V době přípravy publikace probíhá revize RVP pro základní vzdělávání v ČR.

vyučovací povinnosti. Jen málokterá škola se může pochlubit samostatnou funkcí kariérového poradce. Kariérové vzdělávání a kariérové poradenství na škole podporuje místně příslušné Centrum poradenství a prevence (CPaP), a to nejčastěji prostřednictvím metodických setkání, podporou plánování, diagnostickou činností apod.

2. Výběr škol zúčastněných v projektu

Již na začátku designování projektu jsme se rozhodli pro spolupráci se základními školami. Naším cílem totiž bylo (a je) šířit povědomí o významu kariérového učení žáků jako přirozené součásti ve vyučování pro rozvoj jejich kariérových kompetencí od prvního dne vstupu do základního vzdělávání (blíže viz publikace Kariérová výchova na základnej škole a v predškolskom vzdelávaní). V současné době se však cíleně podporuje kariérový rozvoj žáků a žákyň většinou až v období 8. a 9. ročníku, kdy se rozhodují o své budoucnosti. Jeho cílem je jim poskytnout podporu při volbě budoucí profese a přesunu na další stupeň vzdělávacího systému a jeho kvalita obvykle leží na ramenou jednoho člověka – kariérového, častěji výchovného poradce.

Turbulentní doba není nikdy ideální na realizaci jakýchkoliv změn ve vzdělávání. Omezení vyplývající z pandemie covidu-19 a následné vypuknutí války na Ukrajině kladly náročné požadavky na všechny aktéry ve školách. Z tohoto důvodu jsme u oslovených škol hledali dostatek **motivace** pedagogů a **podpory vedení** školy s cílem zkvalitnit kariérové vzdělávání na škole. V neposlední řadě jsme kladli velký **význam na spolupráci** pedagogů angažovaných v projektu. Takovýto kariérový tým jsme považovali za **podmínku efektivního a udržitelného kariérového vzdělávání**, kterou chápeme jako komplexní a dlouhodobou podporu žákům, jako přirozenou součást ve vyučování při rozvoji jejich kariérových kompetencí. Zároveň spolupráce kolegů – učitelů vede ke vzájemné výměně nápadů a inspirace a případně i k propojování činností v jednotlivých vyučovacích předmětech prostřednictvím projektového vyučování.

Zde uvádíme důvody, proč někteří ze zapojených pedagogů vstoupili do projektu:

„V závislosti na právě probíhající úpravě ŠVP (školního vzdělávacího programu) jsem chtěla kolegyni, která se zabývá dlouhodobě kariérovým poradenstvím, pomoci vytvořit jakýsi manuál aktivit dle věku a probíraného učiva, jenž by poskytl pedagogům přehled a možná i zjednodušil přípravu na vlastní práci se žáky.“ (učitelka na prvním stupni)

„Nejdříve mě nadchla myšlenka tvoření žákovského portfolia na druhém stupni ZŠ. Ale vzhledem k tomu, že jsem třídní učitelkou na 1. stupni, dospěly jsme společně s metodičkou k myšlence zapojení aktivit kariérového vzdělávání na prvním stupni, kde si žáci na základě svých prožitých zkušeností postupně utvářejí svůj názor na své budoucí povolání, čím by chtěli být.“ (učitelka na prvním stupni)

„Kariérové poradenství na naší škole realizujeme v rámci hodin rodinné výchovy v oblasti Volba povolání již hodně let. Přemýšlela jsem o změně pojetí výuky, o vytvoření portfolií žáků, která jim pomohou při rozhodování o jejich budoucím povolání. Práce, které žáci vytvoří v rámci výuky týkající se volby povolání, si budou samostatně zařazovat a budou je využívat průběžně v rámci výuky. K jednotlivým tématům budou mít možnost se vracet, doplňovat je a upravovat. Budou si zakládat pracovní listy, vytvořené samostatně práce na dané téma, soutěžní práce, dotazníky, výtvarné práce, výsledky testů atd.“ (kariérová poradkyně na škole)

Motivací výchovných poradkyň ze slovenských škol bylo inovovat a posílit kariérové poradenství, a to především posílením kariérových témat přímo ve vyučování a v předmětech, tedy prostřednictvím kariérového vzdělávání. ZŠ Zákopčí mělo rozjeto mnoho aktivit, které přispívaly ke kariérovému rozvoji žáků; velká část těchto činností však byla pozastavena pandemií a s ní souvisejícími omezeními v prezenčním vzdělávání. Důvodem zapojení do projektu tedy bylo opětovně rozjet některé aktivity, navázat na úspěchy a osvědčené postupy a doplnit je o nové prvky. Výchovná poradkyně Marcela ze ZŠ Korňa měla také za sebou mnohé úspěšné projekty, především v oblasti finanční gramotnosti, a výborně navázané vztahy se žáky, což jí pomáhalo v poradenství žákům v závěrečných ročnících při výběru střední školy. Sama však formulovala svou potřebu změnit a posunout dosud realizované kariérové poradenství na škole ve směru od posuzování dítěte z pohledu učitelů a odborníků směrem k většímu sebezpoznání žáků.

Po několika změnách s námi zůstaly tři základní školy s prvním a druhým stupněm vzdělávání a dvě malotřídní školy, přičemž součástí jedné z nich je mateřská škola. Všechny školy se nacházejí v malých obcích s výjimkou Základní školy v Jílovém u Děčína, která je z města s počtem obyvatel lehce nad 5.000.

[Základní škola Jílové u Děčína](#) se nachází v sídle přilehlého kopcovitého mikroregionu Labské skály s krásnými lesy, skalami a loukami v oblasti Českosaského Švýcarska. Škola poskytuje úplné základní vzdělání přes 400 žákům. Cílem práce členů kariérového týmu bylo vytvořit funkční podporu v oblasti kariérového vzdělávání pro pedagogy i žáky školy. Pedagogům ve škole plánovali pomoci lépe se v dané oblasti orientovat a začlenit nové motivační prvky ve výuce. Žáky chtěli podpořit v hlubším poznání sebe sama a především naučit kvalitně pracovat s informacemi, které přijímají, propojením běžné výuky a kariérového vzdělávání. Úsilí týmu, **Mgr. Aleny Justové**, zástupkyně ředitelky školy pro 1. st., **Mgr. Ivy Jedličkové**, **Mgr. Lucie Hlouškové** a **Mgr. Lenky**

Lešákové, mělo vyvrcholit vytvořením vzdělávacího plánu v oblasti kariérového vzdělávání, který vychází z daného ŠVP „Škola pro život“.

Další školy spojují společné charakteristiky. Jedná se o malé venkovské školy. Znamená to, že učitelé mají možnost své žáky dobře poznat i v širším kontextu – často učí sourozence, znají rodiče a rodinné poměry. Školy v České republice se nacházejí v krásném prostředí Českomoravské vrchoviny a školy na Slovensku na Kysucích v blízkosti hranic s Českou republikou. Jejich poloha částečně otevírá žákům možnosti pro studium střední školy v sousední zemi. Obě slovenské školy úzce spolupracují s regionálním Centrem poradenství a prevence (CPaP) v Čadci.

[ZŠ Korňa](#) se do projektu zapojila především aktivitami ve třídě osmáků. Třída byla vybrána vzhledem k tomu, že v ní je několik integrovaných žáků s různými typy obtíží – od poruch učení, narušené komunikační schopnosti po komplexní situace zasahující sociální a psychologickou pohodu žáka. Ověření programu kariérového vzdělávání v této třídě tak mělo přinést poznatky i pro práci se žáky, kteří mají ve školách specifické potřeby. Výhodou bylo, že kariérová, resp. výchovná poradkyně **Marcela Padyšáková** je třídní této třídy. Je také učitelkou matematiky na druhém stupni ZŠ. V projektu úzce spolupracovala s kolegy vyučujícími jiné předměty. Byli to **Mgr. Josef Jedinák** (slovenský jazyk), **Mgr. Robert Kulla** (geografie), **Mgr. Gabriela Špláková** (biologie, chemie).

[Základní škola a mateřská škola Miřetice](#) je málotřídní škola 1. stupně ZŠ s třemi odděleními MŠ (t. č. 62 dětí). Škola má pět postupových ročníků ve třech třídách (t. č. 49 žáků), její součástí jsou dvě oddělení školní družiny. Škola i školka spolupracují (společné projekty, výlety, Školička pro předškoláky) a jsou úzce spojené s životem obce a blízkého okolí. Během vyučovacích hodin se učitelky několikrát do roka vrací k volbě povolání a jednotlivým profesím. S žáky a žákyněmi si povídají o tradičních povoláních, netradičních i těch, které už pomalu zanikají. Děti samy si připraví povídání o zaměstnání svých rodičů, donesou něco na ukázkou a povypráví o tom ostatním. Cílem kariérového týmu, **Mgr. Kristýny Zadrobílkové**, ředitelky školy, **Mgr. Radky Dostálové** ze základní školy, **Aleny Vodrážkové** a **Eriky Dospělové** z mateřské školy, bylo žáky a žákyně postupně seznamovat s výhodami i nevýhodami každé profese. Aby měli rozhled a informace vybrat si z nabízených možností tu správnou, která je bude bavit a naplňovat. V rámci projektu tým zaujala práce s genderovými stereotypy, kterým se chtěli víc věnovat v rámci projektového dne.

[Základní škola Zaječice](#). Chrudim, je málotřídní školou s pěti ročníky ve čtyřech třídách s kapacitou 100 žáků. Školu navštěvují žáci z obce Zaječice, ale i z obce

Bitovany, příp. dalších obcí v regionu. Činnost školní družiny a spolupráce s místními organizacemi doplňuje aktivity školy. V projektu se zapojili všichni pedagogové školy, včetně několika nepedagogů. Cílem kariérového týmu školy, členem kterého byli **Mgr. Radek Machatý**, ředitel školy, **Mgr. Lenka Hemerková**, **Mgr. Ilona Cinková** a **Jana Sotonová**, bylo zkvalitnit propojování praktických činností a dovedností s teoretickými znalostmi v kontextu podpory kariérového rozvoje žáků. Pro práci v rámci několika projektových dvoudnů byly vytvořeny stálé roční skupiny žáků z 1. až 5. ročníku v každé skupině.

[ZŠ Zákopčie](#) je škola rodinného typu. Do projektu se zapojila s jednou třídou na prvním stupni a více třídami na druhém stupni. Specifikem byla spolupráce ředitelky školy, **Mgr. Gabriely Plačkové**, přímo v projektu prostřednictvím jejích vyučovacích hodin dějepisu a náboženské výchovy. Dalšími členkami kariérového týmu jsou výchovná a kariérová poradkyně **Mgr. Eva Červencová**, vyučující biologie, geografie a informatiky, speciální pedagožka **Mgr. Zdenka Chmulíková**, vyučující prvního stupně, a **Mgr. Lenka Paseková** vyučující matematiku, chemii a techniku.

3. Naše pojetí koncepční práce na rozvoji kariérového vzdělávání ve školách

3.1. Realizace workshopů

Po úvodním setkání jsme realizovali workshop, kde jsme **prezentovali vedení školy a učitelům angažovaným v projektu pojetí kariérového vzdělávání, jeho cíle, výstupy a způsoby jeho implementace do výuky**. Původně plánovaný formát akce, který měl být určen pro celý pedagogický sbor, se neuskutečnil z důvodu dopadu pandemie covidu-19 na život škol.

Od začátku jsme budovali spolupráci prostřednictvím **otevřené komunikace**. Zaměřili jsme se na **práci s očekáváním**, přičemž jsme se snažili vytvořit **prostor pro sdílení možných obav**, otázek a připomínek. Jak již bylo psáno výše, očekávání od spolupráce jsme se snažili zrealizovat a nastavovat tak, aby nepředstavovaly pro učitele neúměrnou zátěž v náročném období. Také jsme otevřeně komunikovali naše metodické a mentorské zkušenosti a co umíme nabídnout do společné práce. Pokládali jsme za důležité **pojmenovat role** všech zúčastněných v projektu a především, že jde o **vztahy, ve kterých se vzájemně učíme a podporujeme všichni**. Už v těchto úvodních workshopech se opakovaně objevovalo téma pandemie a její vliv na žáky. Snažili jsme se proto zmírňování dopadů této situace propojit s kariérovým vzděláváním a poukázat na to, že některé charakteristiky kariérového vzdělávání – jako orientace na budoucnost, na silné stránky a řešení – mohou přinést účinná a efektivní řešení i v tomto kontextu.

Tyto úvodní workshopy ke kariérovému vzdělávání doporučujeme organizovat pro celý pedagogický sbor. Porozumění tématu a jeho významu všemi učiteli školy ovlivňuje jejich motivaci zapojit se do koncepční práce, spolupracovat a pokračovat nad rámec jednorázové akce. U prvostupňových škol se do rozvoje koncepce kariérové podpory zapojili všichni učitelé. U úplných škol se do spolupráce zapojili v průměru čtyři učitelé a rozhodli se průběžně informovat ostatní o průběhu a výsledcích své práce v projektu.

Za zásadní pokládáme podporu vedení školy. Pokud vedení akceptuje význam kariérového vzdělávání pro rozvoj žáků ve škole, může tuto ideu účinně šířit i k ostatním členům učitelského sboru. Potvrdilo se to i v tomto projektu. V týmu téměř všech škol byli zapojeni členové vedení, kteří tak sami pracovali s kariérovými tématy ve vyučování a zároveň na setkáních spolu s ostatními členy týmu mohli hodnotit přínosy takového způsobu práce. Po prvním pololetí práce se na jedné škole dohodli, že prvky kariérového vzdělávání se stanou součástí všech předmětů. Přestože se nám tedy kvůli vytížení v pandemii

nepodařilo ve workshopu dostat k celému učitelskému sboru, díky tomu, že se spolupráce na kariérových tématech ve vyučování osvědčila, nakonec se i díky společným poradám rozšířila ke všem žákům a učitelům.

3.2. Mapování systému kariérového poradenství ve škole

Mapování systému kariérového poradenství ve škole jsme věnovali zvláštní pozornost. **Poznání aktuálního stavu, včetně silných stránek systému a jednotlivých učitelů v něm, zpětných vazeb od žáků a rodičů, případně dalších aktérů kariérového vzdělávání** pokládáme za nezbytný základ dobrého nastavení dalších kroků. I školy, které do té doby nevěnovaly kariérovému vzdělávání speciální pozornost, měly ve svém portfoliu aktivity, na kterých bylo možné stavět a dále je rozvíjet. Školy, které naopak měly kariérové poradenství jako jednu z priorit, zase mohly díky mapování lépe nahlédnout na své úspěchy, vrátit se k tomu, co se v průběhu pandemie vytratilo, explicitně pojmenovat své cíle pro sebe a žáky. Náš projekt nezačínal budovat ve školách kariérové vzdělávání nově, nechtěli jsme školám přinášet vlastní a hotová řešení. Věřili jsme, že nejlépe se nám bude dařit, pokud **navážeme na to, co je ve školách známé, fungující, a pak najdeme způsob, jak se společně posunout dál.**

V rámci mapování aktuální situace jsme dělali **individuální a skupinové rozhovory s učiteli**, členy kariérového týmu. Otázky směřovaly k vizi a cílům vzdělávání žáků na škole a místu, které v nich zaujímá kariérové poradenství (viz příloha 1). Dále jsme zmapovali aktuální podobu kariérového poradenství a ptali jsme se na názory učitelů, co se v této oblasti daří realizovat pro podporu kariérového rozvoje žáků. Chtěli jsme znát názor učitelů na podporu vedení školy a na ochotu členů pedagogického sboru spolupracovat na poskytování kariérového poradenství žákům. V neposlední řadě jsme diskutovali o potřebách žáků směrem k učitelům a ke kariérovému poradci, které vnímali jako aktuální. Tato otázka byla obzvláště důležitá vzhledem ke složitému období, ve kterém jsme projekt realizovali. Poslední okruh otázek jsme směřovali na přání členů školního týmu, jak by chtěli mít v budoucnosti nastavené dobré kariérové poradenství a vzdělávání na škole a co pro ně z toho vyllynulo pro definici zaměření naší spolupráce.

Při rozhovorech se členy kariérového týmu jsme se opírali o přístup zaměřený na řešení, přičemž jsme využívali prvky oceňujícího dotazování. Díky tomu jsme nejen odkrývali aktuální stav kariérového poradenství a kariérového vzdělávání ve škole, ale dařilo se nám soustředit se na silné stránky jednotlivých členů týmu i celého systému. Kromě toho si účastníci rozhovorů mohli více uvědomit, s kolika důležitostmi, efektivními či tvůrčími aktivitami již mají zkušenosti,

příčemž tyto vůbec nejsou samozřejmostí, například na jiných školách. Ocenění a posilování toho, co funguje, je důležitým principem i v kariérovém poradenství jako takovém. Často však v našem školním systému nenachází uplatnění. Jelikož věříme, že vzájemná setkání odborníků v týmu by měly reflektovat způsoby práce, které chceme uplatňovat i u žáků, pokládali jsme za důležité už při těchto prvních rozhovorech komunikovat právě takovým oceňujícím a podporujícím způsobem.

Pro rozhovory jsme měli připravené okruhy otázek. Předpokládali jsme, že se budeme bavit o všem plánovaném, a že rozhovory budou nejspíš semistrukturované trvající cca jednu hodinu. Nakonec to dopadlo různě. Někteří respondenti očekávali otázky a odpovídali jen na ně. Někteří zas měli potřebu mluvit po prvním impulzu bez pokládání otázek. Z tohoto důvodu považujeme za důležité vést rozhovory tak, abychom se na jedné straně drželi plánovaných okruhů témat, na druhé straně nechali dostatečnou volnost respondentům.

Součástí mapování aktuální podoby kariérového vzdělávání bylo **dotazníkové šetření**, které jsme realizovali **mezi členy pedagogického sboru** na školách s úplným základním vzděláním (viz příloha 2). Na prvostupňových školách jsme vyhodnotili individuální a skupinové rozhovory s členy kariérového týmu za dostačující. Cílem šetření bylo zjistit, které prvky podpory kariérového vzdělávání byly přítomny napříč výukou. Naše zkušenosti potvrzují, že školy realizují mnoho rozmanitých aktivit v rámci výuky, které podporují rozvoj kariérových kompetencí žáků. Je ale důležité je propojit a definovat cíle a výstupy společně práce.

Otázky byly zaměřené na názor učitelů v různých oblastech souvisejících s cíli, obsahem a výstupy kariérového vzdělávání na škole s důrazem na podporu rozvoje měkkých kompetencí u žáků. Otázky v dotazníku jsme tvořili tak, aby pokrývaly kariérové vzdělávání v její komplexnosti a byly zaměřeny na různé oblasti kariérových kompetencí. Ptali jsme se učitelů, zda pracují na oblasti sebepoznání žáků, poznávání povolání a světa práce, přípravy na přechod na střední školu i propojení kompetencí získaných ve škole a jejich uplatnění v budoucnosti. Dále jsme se ptali na to, zda a jak často aplikují sebereflexi žáků ve výuce, na aktivity, které v rámci ní realizují, a na zdroje, ze kterých přitom čerpají. Také nás zajímalo, kde se cítí nejjistěji při výuce v této oblasti a jakou podporu potřebují ke zvýšení kvality své práce. Otázkami jsme totiž chtěli také poukázat na šíři a rozmanitost aktivit, které souvisejí s podporou kariérového rozvoje, a tak již v tomto dotazníku přinést koncept kariérového vzdělávání jako komplexní podpory jednotlivce na jeho kariérové cestě.

Dotazník obsahoval celkem 14 otázek. Dlouho jsme přemýšleli o tom, kolik otázek má dotazník obsahovat a jak je formulovat. Byli jsme si vědomi toho, že výsledky jakéhokoliv dotazníkového šetření zásadním způsobem ovlivňuje kvalita otázek. Taky jsme diskutovali o tom, kdy ho máme členům pedagogického sboru rozeslat. Návržnost dotazníku jsme nakonec vyhodnotili jako přiměřenou (30 až 60 %).

Součástí mapování aktuální situace bylo i prostudování **dokumentů školy** s důrazem na školní vzdělávací program, dokumenty školního poradenského pracoviště, popř. na inspekční zprávy ČŠI. Hledali jsme v nich zakotvení kariérového poradenství. Také jsme se zaměřili na srozumitelnost a komplexnost prezentace služeb kariérového poradenství na **webu školy**.

Dokumenty školy a webová prezentace kariérového poradenství na škole jsou většinou chápány jako formalita. Často jsou napsané formálním jazykem. Jejich tvůrci totiž většinou nepředpokládají, že by si je rodiče žáků, popř. samotní žáci přečetli. Co se týká prezentace kariérového poradenství na webu školy, je standardně zveřejněna osoba kompetentní za tuto oblast a její kontakty. Často chybí informace o tom, jaké služby kariérového poradenství škola nabízí, pro koho jsou určeny a informace o úspěších absolventů školy.

Dle našeho názoru **dobře zpracovaný koncepční dokument** obsahuje cíle a očekávané výstupy kariérového poradenství, popis struktury, procesů a služeb kariérového poradenství, rozdělení práce a odpovědnosti zaměstnanců v rámci kariérového poradenství, plán profesního vzdělávání poradenských pracovníků, popis spolupráce mezi rodinou a školou, a v neposlední řadě popis lokální sítě důležitých aktérů na tomto poli a jejich spolupráce.

Důležité pro školu je prezentovat své cíle, úspěchy a jiné výsledky své práce. To, co nabízí žákům, rodičům a dalším subjektům. **Kvalitní prezentace služeb kariérového poradenství** je důležitým nástrojem propagace školy a v očích budoucích žáků a jejich rodičů hraje významnou roli.

3.3. Plán práce se žáky

Při plánování dalšího rozvoje se postupně vynořila i důležitost identifikovat výchozí úroveň kariérového rozvoje u žáků samotných. Když jsme chtěli tvořit koncepci kariérového vzdělávání pro školu a v závěru projektu hodnotit její úspěšnost a dopad na žáky, potřebovali jsme najít způsob, jak porovnat situaci

ve škole na začátku a na konci projektu. Zároveň informace o žácích, které se týkají jejich kariérových kompetencí, jsou důležité i při stanovování priorit pro oblast kariérového vzdělávání.

3.3.1. Identifikace míry kariérového vývoje žáků

Přestože při psaní záměru projektu jsme s touto možností nepočítali, rozhodli jsme se vytvořit **dotazník, pomocí kterého jsme získali představu o úrovni kariérového vývoje u zapojených žáků na druhém stupni základních škol.**

Při tvorbě dotazníku jsme se opírali především o teorii kariérového vývoje podle Donalda Supera. Na základě této teorie vznikla Škála dětského kariérového vývoje (The Childhood Career Development Scale). Zaměřuje se na první stádium kariérového vývoje pro věk 0–14, které Super označil jako stádium růstu. Ve škále se uplatňuje osm dimenzí: **plánování, sebe-koncept, lokus kontroly, zvědavost/zkoumání, informace, zájmy, klíčové postavy a časová perspektiva.** Inspirované ověřováním škály ve výzkumu² jsme sloučili některé dimenze a otázky směřující na ně a vytvořili návrh dotazníku s 15 otázkami (6 otevřených a 9 uzavřených otázek). Tento návrh kariérová poradkyně Marcela (ZŠ Korňa) představila svým žákům 8. ročníku, kteří následně doplnili otázky, které pokládali za důležité oni.

Zapojení žáků do tvorby dotazníku je také skvělou ukázkou dobré praxe (i) v kariérovém vzdělávání. Jak se ukazuje také ve výzkumech³, možnost aktivně participovat na dění ve škole či obsahu vzdělávání si žáci velmi cení a koreluje s jejich spokojeností s učiteli. V rámci kariérového rozvoje podporuje aktivní participace prožívání sebeúčinnosti, čili představy o sobě jako o tom, kdo svůj život formuje a není jen pasivním divákem svého života.

Doplněný dotazník se tak rozšířil na 21 položek a v této podobě ho použily jedna slovenská (ZŠ Korňa) a jedna česká škola (ZŠ Jílové) (viz příloha 3).

Zajímavá je reflexe kariérové poradkyně, která realizovala šetření v 8. třídě na české základní škole. Měla obavy, že žáci nebudou rozumět některým otázkám dotazníku. Její obavy se nepotvrdily. Žáci se postavili k dotazníku přirozeně a bez dalších otázek ho vyplnili.

---

² Oliveira, I. M. (2016). Construction and Validation of the Childhood Career Exploration Inventory.

³ https://www.iuventa.sk/wp-content/uploads/woocommerce_uploads/2021/07/Co-si-myslia-mladi_analyza-gjinxe.pdf

Kariérový tým v ZŠ Korňa se rozhodl k dotazníku přidat v zapojené 8. třídě i **SWOT analýzu**, kterou si realizoval každý žák a žákyně samostatně. Dotazník vyplňovali i žáci v 6. a 7. ročníku, aby sloužil jako možná reference v portfoliu. Záměrem je dávat dotazník žákům každý rok opakovaně a sledovat tak jejich posun.

Jedna slovenská škola místo našeho dotazníku pracovala s **otázkami, které jsou součástí učebnice Techniky pro 7. ročník** a které se do velké míry obsahově překrývaly s oblastmi v našem dotazníku. Ukázalo se jako velmi užitečné, že součástí kariérového týmu byla pedagožka, která učí tento předmět, jelikož jeho významnou součástí je i kariérové vzdělávání a poskytuje mnohé příležitosti k podpoře žáků v této oblasti. Je zajímavé, že na slovenských školách se zřídka výchovné/kariérové poradenství propojuje s prací na hodinách techniky, ani není běžné, aby výchovní/kariéroví poradci spolupracovali s pedagogy vyučujícími tento předmět. Jedná se přitom o příležitost, která se sama nabízí, a je škoda nevyužít zkušeností a výsledků žáků z tohoto předmětu a nestavět na nich při jejich kariérovém rozvoji.

Na setkání s metodičkou mluvily učitelky z kariérového týmu ZŠ Zákopčie o tom, že informace z dotazníků jim pomáhají zaměřit se na méně podchycené oblasti kariérového vzdělávání a cíleně plánovat aktivity. Ukázalo se totiž například, že žáci měli malou vědomost o povoláních svých rodičů a především o pozitivních aspektech jejich práce. Často je viděli spíše unavené a vnímali náročné aspekty zaměstnanosti. Vedlo to k nápadu využít aktivitu „Reportéři“, v rámci které by žáci v roli novinářů udělali interview se svými rodiči a ptali se na jejich rozhodování o volbě školy a povolání, o tom, co na své práci mají rádi, co je těší, apod.

Smladšími **žáky prvního stupně** se dotazník nevyplňoval pro jeho komplexnost a náročnost. I v této věkové kategorii je však možné sledovat úroveň kariérového vývoje, například přes jednoduché dotazování o povoláních, zaměstnání rodičů a představách o vlastní budoucnosti apod. V našem projektu zjišťování úrovně kariérového vývoje na prvním stupni, konkrétně ve 2. ročníku, zrealizovala speciální pedagožka ZŠ Zákopčie přes kresbu a krátká vyjádření žáků.

3.3.2. Příprava plánu práce se žáky

Definování vzdělávacího cíle

Při mapovacích rozhovorech v jednotlivých školách se postupně krystalizovala témata, která učitelé pokládali za klíčová při podpoře žáků v jejich kariérovém rozvoji. Jak se dalo předpokládat, pandemie a její dopady na vzdělávání a rozvoj žáků byly často skloňovaným slovem v našich konverzacích. Zároveň však každá škola přinášela i vlastní specifické obsahy, které bylo v nastavování plánu práce nutno reflektovat.

Na otázku „Co se daří v oblasti kariérového poradenství na škole – co jsou jeho silné stránky? Co pokládáte za úspěch hodný sdílení s jinými školami?“ jsme od učitelů zapojených do kariérového týmu v jedné slovenské škole sesbírali následující odpovědi:

1. „Spoločné porady, kde sa diskutuje o deťoch od prvého stupňa. Vedie to k dôkladnému poznaniu detí a sledovaniu ich progresu, prípadne k rýchlemu zachyteniu problémov, ak dôjde k zhoršeniu v nejakej oblasti.“
2. „Vedenie portfólia žiakov. Od 1. stupňa si žiaci sami dopĺňajú pracovné listy a výtvarné práce do portfólia, sú k tomu vedení aj neskôr na 2. stupni.“
3. „Exkurzie. Pred koronou v škole kládli dôraz na spoznávanie rôznych povolání priamo v prostredí, kde sa vykonávajú.“
4. „V škole sa často uplatňuje rovesnícke učenie v podobe prepájania vyšších a nižších ročníkov prostredníctvom projektov.“
5. „Spolupráca s CPPPaP (Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie).“
6. „Projektové dni. V rámci realizácie projektových dní sa škola prepája aj s komunitou, zapájajú sa rodičia i širší okruh ľudí (napr. vianočné trhy, deň rodiny, deň vedy, čítanie kníh starými rodičmi...).“

I tyto odpovědi nám pomáhaly plánovat další kroky při rozvoji kariérového vzdělávání v této škole. Například jsme uvažovali nad tím, že dobrou zkušenost s vrstevnickým učením lze využít a posunout dále směrem k cílům stanoveným v kariérovém vzdělávání. V praxi to například znamenalo nejen realizovat

aktivity, ve kterých starší žáci prezentují informace mladším, ale následně se žáky reflektovat způsob práce, který se jim osvědčil, jaké dovednosti při tom využili, v jakém povolání je mohou využít.

Náměty jsme často čerпали i z odpovědí žáků v **dotazníku kariérového vývoje**.

Oblasti, které jsme identifikovali jako klíčové: 1) realistický pohled na trh práce a možnosti uplatnění, 2) podpora žáků v jejich vizi vlastní budoucnosti, 3) poskytnutí komplexních informací prostřednictvím mezipředmětových vztahů, 4) budování přesnějšího pohledu na povolání, 5) reflektování různých rolí v životě a různých dovedností, které v nich žáci uplatňují, 6) schopnost propojovat informace o světě práce s jejich vlastním sebeobrazem, neboť vyjadřují nižší jistotu ohledně těchto souvislostí, 7) samostatné formulování vyjádření o sobě, sbírání důkazů o svých kompetencích a jejich možných souvislostech se světem práce.

V jednom případě vedlo přemýšlení o tom, co a jak dál při práci se žáky, členy kariérového týmu k tomu, že by se chtěli zaměřit na oblast, kterou zatím nerozvíjejí. Tým plánoval zavedení a podporu práce se žakovským portfoliem.

„Jako budoucí kariérovou poradkyni pro 2. st. mě nejdříve nadchla myšlenka tvoření žakovského portfolia na 2. st. školy, které vnímám jako velmi potřebné a užitečné pro rozhodování žáků o své budoucnosti. Ale vzhledem k tomu, že jsem třídní učitelkou na 1. stupni, dospěly jsme společně s metodičkou k myšlence zapojení aktivit kariérového vzdělávání na prvním stupni, kde si žáci na základě svých prožitých zkušeností postupně utvářejí svůj názor na své budoucí povolání, čím by chtěli být.“ (učitelka na 1. st.)

Učitelé z českých škol se rozhodli **při plánování své práce vycházet též z výstupů ve školním vzdělávacím plánu** (dále jen ŠVP) své školy. Na základě své práce chtěli implementovat do ŠVP další prvky podpory kariérového rozvoje žáků. Zároveň přemýšleli o způsobu jejich implementace do výuky.

„V raném školním věku je potřeba pracovat se žáky průběžně, vracet se k tématům, nabízet různorodá témata a střídat formu aktivit, proto jsem zvolila kombinaci průběžných aktivit i jednorázových projektů.“ (učitelka na prvním stupni)

„Začali jsme kresbou povolání rodičů, kde žáci museli svou kresbu představit svým spolužákům a odpovídat na dotazy. Tato kresba byla později předána rodičům, kteří byli mile překvapeni. Následně jsem propojila aktivity kariérového vzdělávání se ŠVP, především v oblasti Vlastivědy (Lidé a čas).“ **(učitelka na prvním stupni)**

U vybraných výstupů byly definovány znalosti, které učitelé chtějí žáky naučit, a dovednosti, příp. postoje, které chtějí u žáků rozvíjet. V níže uvedené tabulce uvádíme výstupy ze ŠVP na 1. st. (ZŠ Jílové) specifikované pro oblast kariérového vzdělávání.

Výstup ze ŠVP pro 1. r., Prvouka: Žák/žákyně se seznamuje s citlivým a účelným využíváním přírody, ochranou přírody a péčí o přírodu.		
Specifikace výše uvedeného výstupu pro oblast kariérového vzdělávání (vzdělávací cíl):		
Znalosti žáka/žákyně – co má znát na konci plánovaného období	Dovednosti žáka/žákyně – co má umět na konci plánovaného období	Posun žáka/žákyně v postoji k probíranému vzdělávacímu cíli
<p>Zná alespoň 3 povolání – název povolání a základní náplň činnosti, které se zabývají ochranou přírody, péčí o přírodu či využíváním přírodních zdrojů.</p> <p>Zná 3 organizace – název a základní úloha, která se zabývá ochranou přírody, péčí o přírodu či využíváním přírodních zdrojů.</p>	<p>Umí popsat vztah člověka a přírody vlastními slovy.</p> <p>Umí popsat úlohu vybraných povolání v oblasti ochrany přírody.</p> <p>Umí vyjmenovat a popsat vybrané organizace a jejich hlavní úlohu v oblasti ochrany přírody.</p> <p>Umí mluvit o vybraných profesích z pohledu jejich atraktivity, náročnosti, dostupnosti apod.</p>	<p>Chápe, že ochrana přírody je důležitá a podílí se na její ochraně v rámci svých možností.</p> <p>Vytváří si vlastní vztah k přírodě, má ji rád a chová se k ní ohleduplně.</p> <p>Utváří si povědomí o vlivu člověka na přírodu.</p> <p>Utváří si vztah k vybraným povoláním.</p>
Hlavní rozvojový cíl: Kompetence komunikační		

Kariérová poradkyně a učitelka předmětu Volba povolání v 8. ročníku (ZŠ Jílové) dokonce využila **nově specifikované výstupy ŠVP jako nástroj pro sebehodnocení žáků**. Na začátku výuky tematického bloku a na jeho konci žáci dostali stejná tvrzení (viz níže), na základě kterých měli hodnotit své znalosti a dovednosti na škále od 1 do 10, přičemž hodnocení 1 znamenalo, že má žák o vybraném tématu minimální znalosti a dovednosti. Díky tomuto způsobu sebereflexe měli žáci možnost vyhodnotit případný posun v rozvoji svých znalostí a dovedností. **Na začátku pololetí si žáci zároveň založili svoje portfolio**, kam postupně ukládali výsledky své práce vč. sebehodnotících dotazníků. Z portfolia se postupně stal živý nástroj, který poskytoval žákům informace o jejich pracovních výsledcích, zkušenostech a osobnostním rozvoji.

„Po výuce tematického bloku „Sebezpoznání a sebehodnocení, vlivy na volbu profesní orientace, stanovení realistických cílů a hledání strategií k dosahování cílů a odstraňování překážek“ jsem pomocí sebehodnotícího dotazníku vyhodnotila, že bylo částečně dosaženo předpokládaného cíle. Spíše než dovednost žáků posoudit své možnosti v oblasti profesní orientace bylo dosaženo toho, že žáci začali přemýšlet o svých zájmech, dovednostech, vlastnostech, zdravotním stavu a jak je využít při volbě budoucího povolání.

Z dotazníků, které byly žákům zadány po probrání bloku „Dokážu vyjmenovat 3 své silné a 3 slabé stránky. Dokážu posoudit své možnosti v oblasti osobního a profesního rozvoje. Dokážu uvažovat o tom, které své limity mohu sám/sama ovlivnit a jakým způsobem mohu rozšiřovat své možnosti. Dokážu uvažovat o tom, jakým způsobem mé rozhodnutí profesní orientace může ovlivnit moje okolí.“, je patrné, že více žáků bylo schopno vyjmenovat své silné stránky, což na začátku žákům činilo potíže. Více žáků se zamýšlelo nad tím, jakým způsobem mohou rozšiřovat své možnosti a jak mohou sami ovlivnit své limity.“ (kariérová poradkyně a učitelka předmětu Volba povolání v 8. ročníku)

Kariérové týmy prvostupňové ZŠ Zaječice a ZŠ a MŠ Miřetice se rozhodly realizovat **dva projektové dny, resp. projektové dvoudny** s určitým časovým odstupem. Každý den – dvouden měl samostatný vzdělávací cíl se specifickým tématem. Příprava jednotlivých dnů probíhala v koordinaci všech učitelů a metodičky projektu. Při zacílení projektového dne – dvoudnů si školy na jedné straně vybraly téma, které zajišťovalo jistotu tradice (cesta zemědělského produktu od pěstitele/chovatele ke spotřebiteli), na druhé straně plánovaly zkusit něco nového (představení vybraných povolání, resp. představení žen a mužů v genderově netradičních povoláních).

„U nás je vždy rozhodující počet žáků a s tím i proveditelnost v každém roce při jakémkoli spojení tříd nebo skupin. Tento projektový způsob nám přijde nejpoužitelnější, protože se na něj zaměří všechny třídy a skupiny žáků. Navíc se dá i v dalších letech lehce upravit oproti zavedení do běžné výuky.“ **(učitel na malotřídní škole)**

„Při hodinách si všímáme, že žáci pojmenovávají některá povolání podle pohlaví, někdy chybí genderový ekvivalent nebo ho ani neznají. Zajímalo nás, jak moc jsou žáci zatíženi genderovými stereotypy v porovnání s dospělými. Chtěli jsme navázat na povolání rodičů žáků a upozornit na rovné příležitosti. V některých rodinách je předurčeno, co budou jejich děti dělat. Jsou ovlivněny tradiční představou, která povolání mají vykonávat ženy a která muži.

Napadlo nás k tomu nejméně nápadů a abychom je mohli zrealizovat komplexně, rozhodli jsme se pro celé dopoledne - projektový den. Znali jsme v našem okolí konkrétní osoby, které mají genderově netradiční povolání a které souhlasily se zapojením.“ **(učitelka na malotřídní škole)**

Udělal nám velkou radost, že se do projektu zapojily i učitelky **mateřské školy** na ZŠ a MŠ Miřetice. Je zajímavé, že přemýšlely podobně jako jejich kolegyně ve škole a rozhodly se pro strategii „jistota – experiment“. Realizovaly aktivity s podobnými vzdělávacími cíli a tématy (cesta obilí od pěstitele až ke spotřebiteli, resp. práce s genderovými stereotypy dětí).

„Tento projekt ke mně přišel zcela nečekaně. Nejdříve jsem byla samozřejmě zvědavá, čeho se tento projekt týká. Upřímně, po prvních informacích jsem si nedovedla moc představit, jak se s tím popasovat v předškolním vzdělávání. Při postupném pronikání do tématu se však můj pohled na věc změnil. I přestože se druhým povolání v MŠ věnujeme, zjistila jsem, že lze různá témata uchopit různými způsoby, jít více do hloubky. Celý tento projekt byl pro mě velkým obohacením. Ukázal mi, jak lze lépe plánovat, přemýšlet nad tématy z vícero úhlů pohledu, klást si více otázky nad smyslem činností. A za to jsem velmi vděčná.“ **(učitelka v mateřské škole)**

Definování rozvojového cíle

Při dalším kroku se kariérový tým rozhodoval, **jaké kariérové kompetence bude cíleně u žáků v projektu rozvíjet**. Vycházeli jsme z předpokladu, že kariérové vzdělávání má reagovat na aktuální potřeby v konkrétní škole tak, aby

byla smysluplná pro žáky i zapojené učitele. Nakonec se výběr zúžil na kompetenci, která se jevila u žáků vlivem pandemie výrazně oslabena. Opakovaně se v rozhovorech s učiteli objevovalo téma zhoršených komunikačních dovedností žáků, na kterých se odrazily měsíce sociálního odloučení a online vzdělávání.

Učitelé ve svých pozorováních zachytili, že chybí komunikační kompetence ve smyslu dovednosti vyjádřit se, empaticky, ale také asertivně vyjádřit své stanovisko, být srozumitelný verbálně i neverbálně, umět diskutovat o svých preferencích a věcně při tom argumentovat. V poslední zmíněné oblasti naráželi i na propojení s kritickým myšlením.

„Jako hlavní rozvojový cíl jsme si stanovili rozvoj kompetence komunikativní. Aktivity splnily očekávané cíle. Podporovaly žáky v otevřené komunikaci, podněcovaly diskusi mezi žáky a umožnily nám zapojení jednotlivých témat do výuky.“ (učitelka na prvním stupni)

Komunikační dovednost patří mezi základní životní dovednosti. Přestože není výhradně kariérovou kompetencí, patří mezi top kompetence žádané zaměstnavateli a bývá často zařazena mezi klíčové kompetence pro 21. století. Kompetence komunikace je velmi široká a zahrnuje několik oblastí. Její komplexnost proto vyžadovala **užší vymezení pro projekt**. Po společné shodě na kompetenci metodička podporovala kariérový tým, aby si stanovil realistické cíle, na které se bude ve svých aktivitách orientovat. Pokud totiž nejsou jasné vymezeny cíle, může se snadno stát, že každou aktivitu zhodnotíme jako přínosnou pro komunikační dovednost. Nebudeme však umět posoudit, jaký posun u žáků nastal a jak zaměřovat plánované činnosti.

Na základě studia materiálů ke komunikační kompetenci jsme si definovali, že chceme cíle postavit v následujících oblastech komunikace – 1) porozumění a poslech, 2) vyjádření (ústní, písemné) se zaměřením na jasnost, srozumitelnost a plynulost, 3) sbírání informací, 4) prezentace a zpětná vazba, 5) multimediální gramotnost.

Příklady rozvojových cílů pro 2. stupeň:

1. Porozumění a poslech

- a) Žák dokáže vlastními slovy převyprávět informace o různých povoláních.
- b) Žák dokáže identifikovat, kdy výkladu/textu o povoláních neporozuměl a zeptat se na něj.
- c) Dokáže poslouchat druhého a se zájmem klást otázky týkající se světa práce.

2. Vyjádření se zaměřením na jasnost, srozumitelnost a plynulost
  - a) Žák jasně formuluje své myšlenky tak, aby byly ostatním srozumitelné.
  - b) Žák dokáže přizpůsobit svou komunikaci různému publiku: rodič, učitel, vrstevník, zaměstnavatel.
  - c) Žák dokáže obhájit svůj názor bez konfliktu a zvýšeného hlasu.
3. Sbíráání informací
  - a) Žák dokáže identifikovat užitečné a objektivní zdroje informací o povoláních a světě práce.
  - b) Žák dokáže porovnat a vyhodnotit více zdrojů.
4. Prezentace a zpětná vazba
  - a) Žák dokáže dát ostatním konstruktivní zpětnou vazbu ohledně jejich kvalit.
  - b) Žák při přijímání zpětné vazby od svých spolužáků dokáže zformulovat svůj souhlas či nesouhlas s ní na základě argumentů.
  - c) Žák dokáže přijmout argumenty ostatních, pokud je vyhodnotí jako významné.
5. Multimediální gramotnost
  - a) Žák dokáže samostatně prezentovat vybrané téma ze světa práce.
  - b) Žák dokáže využít některé nástroje (video, fotografie, prezentace aj.) ke sdílení informací o povoláních a světě práce.
  - c) Žák dokáže ve skupině s jinými žáky vytvořit společnou multimediální prezentaci na základě identifikování vlastních dovedností a dovedností ostatních.

Příklady rozvojových cílů pro 1. stupeň:

1. Žák dokáže přiřadit k jednotlivým povoláním správné obrázky a/nebo krátký popis.
2. Žák dokáže krátce představit povolání podle obrázku. Žák dokáže krátce představit povolání svých rodičů.
3. Žák dokáže klást otázky týkající se povolání, např. při prezentaci, exkurzi či návštěvě představitele nějakého povolání.
4. Žák dokáže pojmenovat některé své kvality. Žák dokáže ocenit spolužáka.

Při plánování jednotlivých aktivit v projektu – zda šlo o krátké vyplňování pracovních listů, či o celé projektové dny – jsme se řídili uvedenými cíli, případně jejich variacemi podle úpravy jednotlivých škol. Rovněž **po realizaci** aktivit jsme reflektovali, nakolik se podařilo rozvíjet komunikační dovednosti v definovaných cílech.

Sebehodnocení dětí a žáků je důležitou dovedností, která má přímý vliv na jejich sebepojetí a sebevědomí a sociální dovednosti. Sebehodnocení má zásadní roli v celoživotním učení i v profesním a osobním životě jedince. Rozvoj dovednosti sebereflexe pomáhá žákům lépe porozumět svým zdrojům – zájmům, vlastnostem, dovednostem a zkušenostem, ze kterých ve svém životě mohou čerpat, a svým hodnotám, které jim pomáhají na cestě ke smysluplnému životu. Sebehodnocením je proto vhodné pracovat už **v předškolním věku**, rozvíjet ho nenásilnou formou **pomocí jednoduchých otázek**, které pomohou dítěti zhodnotit jeho pocit z vlastního učení. **Na prvním stupni na základní škole** se vyplatí postupně zařazovat komplexnější formy sebehodnocení jako například **pracovat s portfoliem**, které umožňuje zaznamenat vlastní pokrok a sledovat svůj rozvoj. Zároveň žák přebírá spoluzodpovědnost za proces učení, a tím je do procesu učení také více aktivně zapojen.

Učitelky na 1. st. na Základní škole Jílové se rozhodly pro rozvoj dovednosti sebehodnocení žáků a žákyň zavedením žakovského portfolia od začátku školního roku 2022/23. Pro žáky připravily na každý měsíc sebehodnotící listy s otázkami z probíraného učiva z češtiny, matematiky a prvouky. Zároveň přidaly otázky, které žákům umožnily reflektovat svoji aktivitu ve výuce.

„Začátky práce s portfoliem nebyly úplně snadné ani pro žáky, ani pro učitele. Některé děti měly zpočátku obavy z neznámé práce. Bylo tedy nutné věnovat aktivitě dostatečný čas a pracovat po dobu 2–3 měsíců společně. Pak již děti hodnotily aktivitu jako zábavnou, mnohé byly schopné pracovat již samostatně a mnohdy již ani nečekaly na podrobnější vysvětlení souvislostí mezi učivem a zvolenou barvou. Při porovnávání vyplněných sebehodnotících listů za uplynulé měsíce již mnozí žáci byli schopni posoudit, zda se zlepšili či nikoli. V dalším ročníku již mohou děti pracovat na portfoliu samostatně. Zbyde tedy více času na společné diskuze, hledání dalších možností pro zlepšení práce žáků a rozvoj vzájemných vztahů a spolupráce mezi dětmi.“ (učitelka na prvním stupni)

4. Práce se žáky ve výuce

Po definování klíčové kompetence a s ní souvisejících cílů, na které jsme se chtěli zaměřit, začaly kariérové týmy plánovat práci se žáky ve vyučování. **Některé školy rozpracovaly svůj záměr do plánu** (viz příloha 4).

„V prvoouce na 1. stupni je tématu povolání věnováno několik oblastí. Metodička přišla s návrhem vytvoření akčního plánu. Zprvu mě napadlo, že příprava takového plánu bude časově velmi náročná, a nebyla jsem úplně přesvědčena, zda bude přínosná pro další práci. Nicméně při rozpracování jsem si uvědomila, že najednou člověk vidí více souvislostí, možností a činnosti dávají vyšší smysl.“ (učitelka na prvním stupni)

Kariérové týmy stavěly na své dobré praxi, protože měly bohaté zkušenosti s inspirativními aktivitami a posouvaly je dále především díky **týmové spolupráci**. Pravidelně se proto setkávaly, plánovaly svou činnost a vyhodnocovaly již realizované aktivity. Školy si vytvořily **společný sdílený prostor**, do kterého vkládaly pracovní listy a jiné metodické materiály, které v práci využívaly. Mohly se tak vzájemně inspirovat a při společných setkáních navazovat na připravené podklady. Společný úložný prostor umožňoval i přehled o realizovaných a plánovaných činnostech a zároveň působil motivačně, neboť v něm bylo vidět, jak se projekt posouvá a především, že není postaven na jednom člověku, ale jde o týmovou práci.

Průběžně se týmy setkávaly i s **metodičkami**. Během těchto setkání prostřednictvím reflektujících otázek kariérové týmy přebíraly realizované aktivity a zároveň spolu s metodičkami hledaly řešení pro některé výzvy, jako například větší zapojení rodin do kariérového vzdělávání.

„V rámci projektu oceňuji spolupráci s metodičkou projektu, což mi umožnilo lépe rozpracovat výstupy ŠVP z oblasti kariérového vzdělávání. Zvláště diskuse o tématech, náhledu na danou problematiku, doporučení různých materiálů – metodik, příruček, publikací, prezentací atd., které využívám při výuce.“ (učitelka na prvním stupni)

V ZŠ Zákopčie a na 1. st. ZŠ Jílové se rozhodli jednak vkládat kariérová témata do jednotlivých předmětů v rámci běžné výuky a jednak poukázat na propojení

učiva s jeho využitím v různých praktických činnostech a povoláních. Díky zapojeným učitelkám se kariérové vzdělávání podařilo rozšířit do hodin dějepisu, náboženství, biologie, geografie, informatiky, matematiky, techniky, chemie a na první stupeň.

Příklady z jednotlivých vyučovacích hodin na 2. stupni

Dějepis – 1) Cechy a řemesla kdysi a dnes (Žákyně a žáci ve skupinové práci poznávali řemesla z minulosti, hledali jejich ekvivalenty v dnešní době, vytvářeli si vlastní cechovní symboly.); 2) Strom zaměstnání v naší rodině (Žákyně a žáci zjišťovali, jaká povolání se vyskytovala v jejich rodině a poznávali je.)

Náboženství – Sebepoznávání a rozhodování (Žáci a žákyně přemýšleli nad svými rozhodovacími procesy, nad tím, kdo a jak je ovlivňuje, co je třeba brát při rozhodování v úvahu.)

Matematika – Designéři (Při počítání obsahu povrchu se ze žáků a žákyně stali designéři, kteří navrhovali vzory a počítali množství využití barvy.)

Geografie – Hospodářství SR před a po roce 1989 (Žáci a žákyně poznávali trh práce v tržní ekonomice a v socialismu.)

Příklady z jednotlivých vyučovacích hodin na 1. stupni

Prvouka – Nejzajímavější, nejnebezpečnější a nejdůležitější povolání očima dětí (Žákyně a žáci v pracovním listu vyznačovali povolání, která jim byla známá a hodnotili je z různých hledisek.)

Český jazyk a literatura, 1. r. – Co se k sobě nehodí? Nesmysly v textech o povoláních (ŠVP – Rozlišuje pravdivé a nesprávné informace. Čte krátké texty popisující činnost určitého povolání. Diskutuje, usuzuje a hodnotí relevanci informací získaných z textu. Čte s porozuměním.)

Zahajovací aktivita dne, příp. vybraného předmětu, libovolný ročník – Otázka dne (ŠVP – Vedení žáků a žákyně k všestranné, účinné a otevřené komunikaci. Otevřeně vyjadřuje vlastní názor, který si obhájí. Při komunikaci aplikuje pravidla pro komunikaci ve skupině, respektuje názor druhých a umí naslouchat.)

Vlastivěda, 4. r. – Povolání rodičů, Hlava: povolání kiwi ptáků, Ruka: vlastnosti spolužáka (ŠVP – Vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití mezi lidmi v běžném

životě i mezi dětmi ve škole. Chápe, že každý člověk má svá práva, a zároveň má i své povinnosti. Vyvodí druhy povolání a jejich genderovou neutralitu. Podává a přijímá zpětnou vazbu.)

Přírodověda, 5. r. – Návštěva planetária a hvězdárny (ŠVP – Rozlišuje mezi profesí astronoma, astronauta a astrologa. Dokáže popsat náplň práce astronoma, seznamuje s pracovními pomůckami ve hvězdárně a planetáriu. Sestaví otázky do profesního dotazníku pro jednotlivá povolání.)

Matematika, 5. r. – Hra “Návštěva banky” (ŠVP – Rozlišuje mezi hotovostním a bezhotovostním platebním stykem. Seznamuje se s profesemi v oblasti bankovníctví – bankéř, finanční poradce, pokladní. Seznamuje s pracovními pomůckami, které používá bankéř a pokladní. Poznává papírové bankovky a kovové mince.)

Český jazyk, 5. r. – Tvorba knihy (ŠVP – Pracuje s literárním textem. Tvoří vlastní literární text na dané téma. Tvoří vlastní ilustrace. Hodnotí knihy, všímá si postojů literárních postav. Porovnává ilustrace, vyjadřuje své názory. Používá literární pojmy: autor, ilustrátor, nakladatelství.)

Kromě práce na hodinách se uskutečnily i **exkurze** (návštěva hasičské stanice, návštěvy středních škol, zoo, planetária, železniční stanice, divadla, natáčení filmu atd.).

*„Líbilo se mi cestování autobusem a vlakem, nikdy jsem ještě vlakem nejel...“
„Tvoření mě bavilo, i když to bylo náročné. Jsem rád, že jsem to zvládl...“ „Netušil jsem, že... v knihovně, v zoo, v divadle... se dělá tolik práce a je tu potřeba mnoho zaměstnanců...“ (žáci a žákyně)*

Důležitou součástí podpory kariérového rozvoje žáků byl i netradiční **projektový den** „Den vědy“, jehož zajímavým prvkem bylo **zapojení žáků a žákyně 1. i 2. stupně** (ZŠ Zákopčie).

Při některých aktivitách realizovaných v rámci projektu dostali žáci a žákyně **příležitost vidět a prakticky vyzkoušet, jak mohou získané znalosti a dovednosti z vyučování přímo využít v jednotlivých povoláních**. Zjišťovali, jaká povolání mají propojení s různými vyučovacími předměty, poznávali rozličné druhy povolání a rozdíly mezi nimi. Dozvídali se, jaké

předpoklady musí mít člověk **pro dané povolání, a porovnávali je se svými vlastnostmi, schopnostmi**. Tím lépe poznávali sami sebe a začali si uvědomovat, které povolání by je mohlo bavit, ve kterém by byli spokojeni, šťastní. Při plánování a realizování aktivit týmy neztrácely ze zřetele, že cílem je v rámci kariérových témat rozvíjet především komunikační dovednosti ve stanovených oblastech. Při každé připravované aktivitě kladly otázku, jak při ní posílí jednotlivé oblasti komunikace.

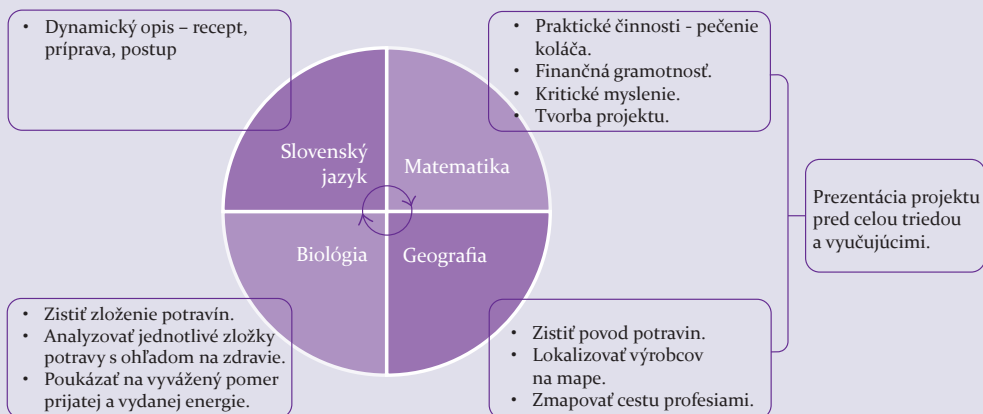
V ZŠ Korňa se kariérový tým rozhodl pro **využití mezipředmětových vztahů**. Jednotlivá vybraná témata kariérového vzdělávání a poradenství se prolínala vybranými vyučovacími předměty cyklicky. Žáci a žákyně tak získávali přehled o vybraných tématech z různých úhlů pohledu, protože byly využívány hodiny matematiky, slovenského jazyka, biologie a geografie. Aktivity byly dělány zážitkově, aby žáky zaujaly, a díky jejich zařazení do různých vyučovacích hodin měli všichni možnost odhalit oblast, ve které jsou výjimeční a daří se jim v ní.

Příklad využití mezipředmětových vztahů při realizaci aktivity Pečení koláče:

Výchozí předmět: matematika, výuka finanční gramotnosti (tvorba a prezentace projektu)

Časová dotace: 14 vyučovacích hodin a 5 hodin zájmové činnosti (matematika 5 h, český jazyk 4 h, geografie 3 h, biologie 3 h, reflexe a tvorba billboardů 4 h)

- Zadáání projektu a evokace, rozdělení žáků do skupin – 1 vyučovací hodina
- Pečení koláče ve třídě – 2 vyučovací hodiny
- Vypracování úkolů za jednotlivé předměty – 3 týdny včetně prezentace projektu před třídou
- Prezentace projektů a reflexe – 2 vyučovací hodiny

Zajímavostí bylo v ZŠ Korňa také **propojení kariérového poradenství s bezpečností na internetu**. Starší žáci prezentovali a diskutovali s mladšími spolužáky na téma kyberšikany a dalších nástrah internetu, přičemž si sami zpracovali prezentace k tomuto tématu včetně jejího spojení s různými povoláními (policisté, psychologové, právníci apod.).

Některé školy uskutečnily během projektu i **besedy** (beseda s rodiči a významnými osobnostmi obce, diskuse s muži a ženami v nestandardních povoláních), během kterých se žákyně a žáci seznamovali s různými povoláními prostřednictvím rozhovorů s představiteli těchto povolání. Besedy byly spojeny s důkladnou přípravou (prezentace a diskuse o povolání rodičů, formulování otázek pro hosty, moderování besedy) a následnou písemnou reflexí. Úspěšný byl i projektový den „Den talentů“ na ZŠ Korňa, během kterého žáci a žákyně prezentovali to, v čem vynikají a čemu se věnují mimo vyučování. Následně rozvíjeli úvahy, jak propojit svůj talent a zájmy s povoláním, které koresponduje s těmito složkami.

5. Reflexe aktivit

Jako důležitý krok ve zvyšování kvality kariérového vzdělávání na školách jsme prioritizovali zavedení reflexe aktivit. Mnohé aktivity, které mohou mladým lidem pomoci při poznávání sebe či světa práce, se totiž ve školách realizují a učitelé nabízejí tvůrčí a pro žáky podnětné náměty. Jak však víme ze známého Kolbova cyklu učení i z následných inovovaných modelů, **samotná aktivita nestačí k tomu, aby u žáků proběhlo porozumění a integrování poznatků. Následná reflexe aktivit je rovněž důležitá a umožňuje žákům a žákyním vztáhnout zážitek k sobě, zařadit jej do kontextu vlastního života.** Shodli jsme se proto i s učiteli, že se budeme soustředit na zařazování reflexe po aktivitách, přičemž se měli zaměřovat na:

- 1) **reflexi vlastního prožívání a vnímání dané aktivity** žákem/žákyní (co mě na aktivitě zaujalo, co bych přidal/a a doplnil/a, jak se mi na aktivitě spolupracovalo, co jsem se naučil/a, jaké dovednosti jsem potřeboval/a),
- 2) **reflexi směrem ke kariérovým tématům** (jak daná aktivita posunula mé vnímání světa práce, co si pro sebe odnáším ohledně svých kariérových voleb, mám další otázky či nápady, jak využít této aktivity pro sebe a své rozhodování).

Takové pokládání otázek po aktivitě umožňuje žákům lépe vidět propojení toho, co dělají, s pracovním životem ale i vlastním sebepoznáním.

Příklad reflexe žáka/žákyně po besedě „Ženy v netradičních povoláních“

„Bolo pre mňa dôležité všetko, čo povedali. Zistila som, že nemusím robiť stále tú jednu prácu, ale môžem a nemusím sa báť ísť do inej práce. Že môžem si urobiť sanitára a potom aj strednú, keďže chcem ísť na strednú a bojím sa, že mi to nevyjde, tak táto informácia ma uistila. A že keď máme stres pri práci, tak sa netreba báť a treba sa prekonať.“ (žákyně 8. ročníku)

„Taktiež ma zaujalo, čo sa na akej škole učilo a akú mali prax. Napríklad z Hotelovej akadémie na štyri mesiace do Švajčiarska, čo by ma bavilo, lebo by som chcela veľa cestovať. (...) Práca nie je len o tom, zarobiť peniaze, ale aj o tom, ako vychádzate s ľuďmi, ako viete pracovať v kolektíve a ako prežívate život, či si beriete prácu aj domov, alebo sa naplno venujete rodine.“ (žákyně 8. ročníku)

„To, čo sa naučíme v mladosti, veľakrát riešili v živote doteraz. Cudzí jazyk využijeme skoro všade, na dovolenke, či v práci. Škoda, že tam neboli aj inakšie povolania, napríklad stavbár, mechanik, športovec.“ (žák 8. ročníku)

Během realizace aktivit se ukázala některá specifika a rozvojové stránky, na které je možné zaměřit pozornost v dalších krocích při kariérovém vzdělávání.

Jeden kariérový tým se shodl, že ačkoliv si žáci umí v aktivitách vybrat preferovanou možnost, neumí svůj výběr v argumentech obhájit. Učitelé také pozorovali, že žáci se lépe vyjadřují ústně než písemně. Svou pozornost tedy zaměřují právě na posílení argumentačních dovedností žáků, a to i prostřednictvím zavádění reflexe po aktivitách.

Reflexe po aktivitách je velmi důležitá i pro učitele. V rámci ní dochází k diskusi o tom, zda byla aktivita efektivní, pro žáky zajímavá a zda jí bylo dosaženo předpokládaných cílů, případně je prostor pro rozvoj při opakování v budoucnosti. Pro zachycení těchto úvah a jejich větší systematičnost jsme navrhli jednoduchou strukturu pro plánování a reflexi aktivit (viz níže), kterou každá škola rozpracovala podle vlastních potřeb a preferencí.

Reflexe aktivit

Cíl: Co chceme rozvíjet, k čemu má aktivita vést (např. porozumění souvislostí mezi jednotlivými povoláními, upozornění na charakteristiky, vlastnosti a dovednosti, které povolání vyžadují, poukázání na transfer dovedností v různých povoláních).

Dovednosti vč. znalostí: Jaké dovednosti vč. znalostí si žáci aktivitou rozvíjejí, resp. které využívají (např. práce s internetovými vyhledávači, kritické hodnocení zdrojů, samostatnost, spolupráce, ...).

Formulované cíle komunikace rozvíjené v aktivitě: ... (např. Žák dokáže identifikovat užitečné a objektivní zdroje informací o povoláních. Žák dokáže samostatně prezentovat vybrané téma.)

Postup při realizaci aktivity:

1. **Co je východisko pro aktivitu** (např. ukončené učivo „trávicí soustava“)
2. **Délka trvání** – jednorázová/dlouhodobá aktivita

3. **Průběh** (průběžně během hodin – úvodních 10 min, propojenost s jinými hodinami apod.)

4. **Ukončení a zhodnocení aktivity** – zpětná vazba od žáků, vlastní hodnocení (např. míra zapojení/angažovanosti žáků, složitost aktivity, kolik času zabrala, návrhy na zlepšení, doporučení do budoucna)

5. **Výstupy do portfolia**

Zpracování reflexe konkrétní aktivity uvádíme v publikaci **Sborník příkladů dobré praxe v oblasti rozvoje kariérového vzdělávání na základní škole a v předškolním vzdělávání**.

Čtení písemných reflexí, ale i poslech reflexí, které žáci a žákyně realizovali přímo na hodinách po aktivitách, bylo také důležitou součástí práce učitelů a metodiček. **Na základě reflexe žáků spolu přemýšleli, jak dále rozvíjet aktivity a v čem žáky posilovat, jaká témata rozvíjet.**

Příklad zpracování reflexí žáků (písemná komunikace metodičky a členky kariérového týmu)

„(...) Ešte mi napadlo, že reflexie sú až fascinujúco podobné – skoro všetci mali rovnaké obavy (že niečo zabudnú, nebudú vedieť pokračovať), ale nakoniec skvelý pocit jednak z toho, že prezentáciu zvládli, jednak z vlastnej užitočnosti pre mladších žiakov, ale tiež aj zo spolupráce so spolužiakom. Zdá sa mi fajn poukázať na to, že veľa ľudí zdieľa podobné obavy a že pre mnohých je prezentovanie ťažké - často až do dospelosti. To môže pôsobiť posilňujúco v tom zmysle, že sa normalizujú ich pocity a budú tak možno súcitnejší s vlastnými obavami, ale aj voči ostatným prezentujúcim (aj učiteľom). Zároveň mi príde dôležité posilniť ten moment, že sa môžu spoľahnúť jeden na druhého a že vzájomná podpora a spolupráca ľudí posúvajú často ďalej ako súťaženie a konkurencia. A ako posledné by som ešte vypichla ten moment, že ak človek vystúpi zo svojej zóny komfortu, teda urobí aj niečo, z čoho má obavy a rešpekt, často sa následne dostavia pocity hrdosti a radosť. Môže to deti posilniť v ich vytrvalosti a odhodlanosti čeliť prekážkam.“
(metodička, ZŠ Korňa)

„(...) Mnoho detí bolo prekvapených z toho, čo dokážu ich spolužiaci, nikdy sa o tom nerozprávali a nevedeli čomu sa venujú. Niekoľko žiakov uviedlo, že mali pocit akoby boli konečne viditeľní pre iných a že nikdy si nemysleli, že to čo robia sa

niekomu môže páčiť. V rámci kariérovej výchovy sme sa v mimovyučovacom čase venovali podrobnej reflexii. Napriek tomu, že sa konala po vyučovaní, zúčastnili sa jej všetci žiaci. Na budúci školský rok by si to radi ešte zopakovali aj pred žiakmi z iných tried.“ (výchovná poradkyňa, 2. stupeň ZŠ Korňa)

„(...) Na začátku našeho projektu jsem nevěděla, jak budou žáci reagovat, pracovat, jaká bude jejich zpětná vazba. Po jeho ukončení mohu říci, že zvolené aktivity žáky bavily, pracovali s nadšením, dozvěděli se hodně nejen o sobě, ale také o svých spolužácích. Je to velký přínos pro učitele, který své žáky důkladněji pozná, dozví se více o způsobu jejich myšlení a chápání realit.“ (učitelka na 1. st., ZŠ Jílové)

6. Setkání se školami v rámci projektu

6.1. Setkání kariérových týmů

Během projektu se uskutečnilo několik setkání zástupců zapojených škol, v nichž probíhala výměna zkušeností a nápadů na realizaci aktivit. Na dvou online setkáních se setkali zástupci českých i slovenských škol spolu s metodičkami. Každá škola si připravila **prezentaci o svém uvažování a postupu v rámci projektu, případně o již realizovaných aktivitách.**

Školy se v momentě setkání nacházely v různých fázích realizace projektu. Zatímco slovenské školy již začaly s prací se žáky a měly za sebou už i první reflexe aktivit, české školy byly ve fázi příprav a definování cílů. Zároveň už výchozí situace škol byla různá. Jak jsme psali v úvodu, slovenské školy měly již při vstupu do projektu kariérové vzdělávání kvalitně nastavené. Kultura spolupráce v rámci třídy, mezi třídami i napříč jednotlivými ročníky, práce se žákovským portfoliem a sebereflexe byly pevnou součástí jejich každodenního života. Jejich cílem bylo revidovat a opětovně nastartovat některé aktivity. Ukázalo se, že záměr mezinárodních setkání se tak dařilo naplňovat jen částečně. Slovenské školy odcházely ze setkání posílené o pozitivní zpětnou vazbu. Zároveň se v konfrontaci se školami stojícími na začátku procesu zviditelnilo, jakou cestu už mají za sebou a jak se posunuly. Ačkoli takové posílení mohlo vést k ujištění zapojených učitelů a učitelek o správném směřování v projektu, chyběla jim možnost inspirovat se druhými školami. Pro školy, které s nastavováním kariérového vzdělávání právě začínaly, schůzky přinášely několik obohacení.

„Přínosné jsou konkrétní hotové ověřené úkoly a aktivity. Čerpali jsme zejména první aktivity, jak je zaměřit. Trochu nás to sjednocuje v práci, abychom se všechny školy nevydávaly úplně jinými cestami. Je to určitý společný záchytný bod a zdroj námětů, co přidat, co vyškrtnout.“ (učitel na malotřídce)

Zástupkyně slovenských škol se setkávaly i po uvedených dvou setkáních. Geografická blízkost škol, ale především to, že přemýšlely podobně nad projektovými cíli a jejich dosahováním, zvýšily vnímanou užitečnost propojení těchto dvou škol. Pro udržení jakýchkoliv změn je často klíčovým faktorem interpersonální podpora, a tak spojenectví mezi učitelkami v projektu může pozitivně ovlivnit trvalost zaváděných inovativních prvků v kariérovém vzdělávání a **nastartovat spolupráci po ukončení projektu.**

6.2. Sdílení se školami z regionu

Již při plánování projektu jsme počítali s realizací **akcí pro školy mimo projekt**. Tyto akce se uskutečnily od podzimu r. 2022 až do skončení projektu dne 31. 3. 2023. Po krátkém představení koncepce kariérového vzdělávání učitelé a učitelky jednotlivých kariérových týmů prezentovali svým kolegyním a kolegům cíle, průběh a výsledky své práce. Také jim představili aktivity, které realizovali se žáky, a umožnili přítomným zažít některé z nich. Na závěr měli možnost reflektovat svoji účast na akci pomocí sebereflekujícího dotazníku upraveného podle vzoru, který využívala učitelka se žáky ve 2. r. na ZŠ Jílové (viz příloha 5). Akce měly velký úspěch. Jejich účastníci odcházeli s motivací inspirovat se od svých kolegyň a kolegů a implementovat do své výuky některé prvky kariérového vzdělávání žáků.

7. Hodnocení a další kroky po skončení projektu

Během průběžné evaluace postupu v projektu, jakož i na konci projektových aktivit ve třídách se metodičky setkávaly s převážně pozitivním vnímáním projektu ze strany kariérových týmů. Referovali nejen o **pozitivním dopadu v oblasti rozvoje kariérových kompetencí žáků**, ale i v oblasti **profesního rozvoje pedagogů zapojených do projektu**.

Z reflexí kariérových týmů vyplynulo, že některé způsoby práce, které v projektu začaly realizovat, byly pro ně výzvou. Představovaly zvýšené nároky na jejich dovednosti, například při práci se žáky v menších skupinách, hledání smysluplných propojení mezi kariérovými tématy a obsahy hodin, koordinování činností či při reflektování aktivit se žáky.

„Když mi zprvu představila naše paní ředitelka tento projekt, zdálo se mi to samozřejmé. Vždyť takto v souvislostech pracujeme. Ve skutečnosti to není tak jednoduché. Jako praktik žádný problém, ale později mne to docela zasáhlo. Jsem více hovorná a asi stará škola, na tabulky (red. příprava plánu, pojmenování cíle a výstupů práce) jsem nebyla nastavená a měla jsem problém krátce a věcně se tzv. vejít. Nechala jsem se zlákat na tuto formu a zjistila jsem, že mě tento způsob psaní vlastně vede.

Přistihla jsem se, že musím i jinak přemýšlet. Vlastně i já dosud jela podle předchozích dogmat (red. sebereflexe s prací s genderovými stereotypy dětí). Poměrně intenzivně jsme tuto problematiku probírali s rodiči i ostatními zaměstnanci. Došla jsem k poznání, že polovina oslovených chtěla být něčím docela jiným, ale kvůli společnosti, rodině se rozhodla pro zaměstnání, které „se patřilo“. Určitě bych toto poznání doporučila i ostatním pedagogům. Docela mě to posunulo a za to děkuji. Mohu dětem, a to i vlastním vnoučatům, dopřát podporu bez předsudků. S rodiči i dětmi nás společná práce sblížila.“ (učitelka v mateřské škole)

Vzájemná spolupráce v týmu však byla důležitým podpurným momentem. Výměna zkušeností při pravidelných setkáních a povzbuzení od členů týmu pomáhaly udržet motivaci a vidět v aktivitách smysl. **Kariérové týmy ocenily, že se mnohé aktivity dělaly přímo v rámci vyučovacích hodin.** Uváděly, že možná tak někdy částečně ubraly z času, který byl potřebný pro probíranou látku, avšak celkově byly aktivity přijímány kladně jak žáky, tak pedagogy, neboť přinášely do učení aspekt smysluplnosti a propojení na

praktické využití poznatků, a tím zvyšovaly angažovanost žáků. Ukázalo se, že podobně to fungovalo i při **využívání průřezových témat**. Díky nim je také možné organicky začleňovat kariérové vzdělávání do vyučování, takže učitelé a učitelky nemuseli obětovat příliš mnoho času ze svých hodin za tímto účelem. Například téma finanční gramotnosti poskytuje široké možnosti začlenit do hodin kariérové obsahy jako příjem a práce, s ní související komunikace a interview, apod.

Jako velmi užitečná se osvědčila **práce žáků ve skupinkách**, neboť jim umožňovala poznávat sama sebe i druhé v nových situacích, s čím se spojovaly zajímavé reflexe ke spolupráci, ke způsobům práce apod. Žáci a žákyně tak byli přirozeně vedeni k rozvoji komunikačních dovedností. Jedna učitelka konstatovala, že dopady pandemie, které se projeví i ve zhoršených sociálních dovednostech a návycích žáků, se díky aktivitám v projektu dařilo částečně napravovat. **Žáci se ve společných aktivitách ovlivňovali mezi sebou, získávali zpětnou vazbu o sobě a dotvářeli si vlastní sebeobraz.**

Dopad na rozvoj komunikačních dovedností, které byly pro školy cílové, měly i **prezentace před spolužáky, mladšími žáky a účastníky besed**. I v reflexích žáků se ukazovalo, že tyto aktivity byly pro mnohé náročné, ale ve výsledku se cítili posílení a více si při podobných příležitostech věřili. Řečnický projev se i podle hodnocení pedagogů posouval. **Výzvou nadále zůstává rozvíjení komunikačních dovedností v oblasti rozšiřování slovní zásoby a písemného projevu, který je u mnoha žáků chudý.** To se projevilo i při opakovaném vyplňování dotazníku kariérového vývoje, kde se rozsah odpovědí na otevřené otázky od žáků a žákyně nezměnil a zůstal velmi stručný.

Reflexe žáků v rámci SWOT analýzy po projektu (ZŠ Korňa)

„Po skončení tohto projektu som sa zmenil. Mám viac skúseností ohľadom prezentovania. Naučil som sa viac komunikovať. Som sebaistejší. Nemám až taký strach, keď vystupujem. Získal som viac vedomostí o stredných a vysokých školách. (...) Dokázal som spolu so spolužiakom vytvoriť prezentácie na úrovni a kvalitne ich odprezentovať.“ (žiak, 9. ročník)

„Ďakujem, že som mala príležitosť si precvičiť rozprávanie pred ľuďmi. Pomohlo mi to hodne pri mojej hanblivosti. A hlavne keď pôjdem na strednú školu, kde to budem potrebovať.“ (žiačka, 9. ročník)

„Zlepšila som sa v kreativnosti. Ďakujem, že mám väčšiu skúsenosť s väčšími projektmi, viem vyjadriť svoj názor precízne a rázne.“ (žiačka, 9. ročník)

„Naučil som sa lepšie zapadať do kolektívu a lepšie pracovať v kolektíve. Našiel som v sebe skúsenosti, o ktorých som nevedel. Mám trochu menší stres. Dostal som príležitosť niečo o sebe zistiť a niečo iných naučiť, skúsiť niečo nové a kriticky rozmýšľať sám o sebe.“ (žiak, 9. ročník)

Zapojení třídy, ve které bylo několik integrovaných žáků a žákyně, se ukázalo jako velmi dobrý krok. Do aktivit se vždy zapojovali všichni, komunikační či jiná znevýhodnění se dařilo vyrovnávat do té míry, že všichni byli do realizace aktivit zaangažováni rovnocenně. Také **zapojení žáků prvního stupně** mělo pozitivní odezvu. Jde o ročníky, které byly do velké míry ovlivněny pandemií, kvůli které vynechaly část docházky do mateřské školy a přicházely tak o možnost socializovat se mezi vrstevníky. V projektu se tak kromě lepšího seznamování se s různými povoláními prostřednictvím jednoduchých aktivit dostávali k příležitostem komunikovat s různými cílovými skupinami (vrstevníci, starší žáci, dospělí, příbuzní).

Jedním z pozitivních dopadů projektových aktivit se ukazuje i **motivovanost žáků a žákyně a zvýšená ochota zapojovat se do různých činností i nad rámec povinností.** Ve škole, kde byla zaangažovaná do projektu především osmá třída, aktivity zaujaly žákyně a žáky i v ostatních ročnících natolik, že si vyžádali podobné akce (např. Den talentů na ZŠ Korňa, tvorba vlastní knihy na ZŠ Jílové, 5. r.). Podobně představení středních škol prostřednictvím bývalých žáků ZŠ se setkalo s dobrou odezvou a některé nynější středoškolačky se hlásily samy, aby mohly prezentovat svou aktuální střední školu. Exkurze na střední školy měly plnou žákovskou účast, ačkoli byly organizovány mimo vyučovací hodiny. Taková odezva ukazuje, že aktivity byly vnímány samotnými žáky jako zajímavé a užitečné.

S končícím projektem přicházely i otázky, zda pokládají kariérové týmy za užitečné v podpoře kariérového vzdělávání pokračovat i nadále, a pokud ano, jakým způsobem. Shodu vyjadřovaly v tom, že **projekt byl vnímán jako přínosný pro všechny zapojené a aktivity tak v různé podobě budou pokračovat i po projektu.**

„Uvědomili jsme si, jak nás dospělé genderové stereotypy ovlivňují. Teď už si dáváme pozor, abychom nazývali profese a povolání genderově vyváženě a neovlivňovali

žáky. Zdůrazňujeme rovné příležitosti. Zjistili jsme, že naši žáci nejsou zatíženi genderovými stereotypy.

Do budoucna bychom chtěli více zapojit rodiče, když budeme probírat v hodinách prvouky povolání a rodinu. Pozveme je do hodin, aby dětem představili své povolání, odpověděli jim na otázky, ukázali jim používané nástroje nebo pomůcky aj.“
(učitelka na malotřídní škole)

Na některých školách začali učitelé a učitelky způsoby práce prezentovat kolegům na poradách a dohodli se, že se do kariérového vzdělávání zapojí i ostatní kolegové. Každý předmět může mít totiž potenciál k podpoře kariérového vzdělávání – je spojen s různými povoláními. Využívat se také budou třídnické hodiny.

Školy přicházely i s dalšími nápady, na kterých mohou pracovat. Jedním ze zamýšlených kroků je zavedení reflexe žáků na začátku školního roku, na pololetí a na konci, kde by si žáci definovali své cíle, na čem chtějí ještě dělat, na co jsou hrdí, co se podařilo apod. Jeden kariérový tým přemýšlel v této souvislosti nad formou zpráv nebo dopisů pro sebe sama z budoucnosti.

Dalším podnětem z projektu je práce s portfoliemi. Na některých školách jsou již portfolia žáků zavedena, jako důležité se však ukazuje promyslet smysluplnou organizaci listů v žákovských portfoliích a také průběžná reflexe nad portfoliemi. Pokud se s portfoliemi průběžně nepracuje, žáci se k němu nevracejí a nespojují s ním reflektující otázky a úkoly, ztrácejí portfolia svůj význam.

Přicházely i náměty na další projekty Erasmus+ podporující žáky v kariérovém rozvoji. Větší propojení na trh práce, spolupráce s dalšími školami a propojování regionů se ukazují jako důležité momenty identifikované učiteli.

„Vzhledem k tomu, že všechny aktivity žáky bavily a dosáhly vytyčených cílů, určitě budu v těchto aktivitách pokračovat. Budu se snažit propojit učivo 5. ročníku s aktivitami kariérového vzdělávání. Jako velmi dobrou a časově méně náročnou vidím aktivitu Otázka dne. Ráda bych více začlenila aktivity hlavně v oblasti matematiky, podobně jako to realizovali naši slovenští kolegové v projektu Pečení koláče.

Velmi se mi líbí myšlenka zapojení více tříd do jednoho projektu. Například v rámci vyrábění vánočních výrobků na adventní školní trh začleníme mnoho aktivit z kariérového vzdělávání, kde se žáci naučí cenové kalkulaci, finančnímu rozpočtu,

výpočtu zisku atd. Mohou spolupracovat žáci napříč všemi ročníky.“ (učitelka na 1. st., ZŠ Jílové)

Na ZŠ Jílové realizovaly členky kariérového týmu **prezentaci své práce v projektu všem učitelům a nepedagogickým pracovníkům na 1. st. školy**. Po krátkém představení koncepce kariérového vzdělávání jim prezentovaly cíle, průběh a výsledky své práce. Také jim představily aktivity, které realizovaly se žáky, a umožnily přítomným zažít některé z nich. Akce měla velký úspěch a účastníci opakovaně vyjádřili svou motivaci inspirovat se od svých kolegů a implementovat do své výuky prvky kariérového vzdělávání žáků. Díky této akci se zapojila nová členka do kariérového týmu a zavedla sebehodnocení a práci s portfoliem do své práce se žáky a žákyněmi v 2. r. (blíže viz publikaci Sborník).

Spolupráce se školami byla i pro mentorky – metodičky výbornou a posilující zkušeností. Se zapojenými kariérovými týmy se v úvodu spolupráce nastavilo společné porozumění úkolům projektu a očekávání, které se v průběhu spolupráce dařilo naplňovat. Učitelky a učitelé skvěle uchopili téma kariérového vzdělávání a přicházeli s tvůrčími řešeními pro dosahování dohodnutých cílů v oblasti komunikačních dovedností ve spojitosti se světem práce. Díky aktivitě kariérových týmů měla každá škola vlastní zaměření a posouvala se směrem, který odpovídal konkrétním potřebám a silným stránkám jednotlivců i školy. Metodičky měly nejvýraznější roli na začátku projektu při doprovázení škol přes fáze mapování, plánování, nastavování cílů. Při samotné realizaci aktivit byly více v roli pozorovatelek a v rámci ní poskytovaly zpětnou vazbu a případné návrhy na další rozvoj aktivit.

Výjimečně docházelo k zapojení metodičky do výuky. Motivací bylo buď obohatit výuku o novou aktivitu a zkusit tandemové vyučování učitelky a metodičky (8. r., ZŠ Jílové), resp. získat novou zkušenost s prací se žáky na 1. st. na straně metodičky (1. st., ZŠ Zaječice). Dle vyjádření pí. učitelky (Alena, ZŠ Jílové) *„žáci hodnotili jako velmi podnětné zapojení metodičky do výuky, s níž se zamýšleli na uvědomění si významu preferovaných hodnot v souvislosti s výběrem budoucího povolání.“*

Za klíčové pokládáme v práci metodiček **podporu a povzbuzování týmů, a to především přes poukazování na jejich iniciativní postoj a nevšední postupy, které se jim samotným mnohdy zdály již běžné a nevýjimečné.** Jak je často vidět i při individuálním kariérovém poradenství, vlastní silné stránky jsou nám často skryty, protože je pokládáme za samozřejmé, a proto je

důležité tyto stránky pro klienty zviditelňovat. Podobně jsme pracovaly i jako metodičky na projektu.

Jedním z kroků, které jsme v tomto směru udělali, bylo přihlášení aktivit projektu do Národní ceny kariérového poradenství 2022 organizované slovenským centrem Euroguidance. Porotu oslovily inspirativní způsoby začlenění kariérového vzdělávání do vyučovacích předmětů a ZŠ Korňa a ZŠ Zákopčí si ocenění z NCKP odnesly. U příležitosti předávání cen se konala i konference, na které školy mohly osobně prezentovat projekt účastníkům na stánku prostřednictvím fotek, pracovních listů a dalších materiálů. Originální podoby kariérového vzdělávání oslovily i účastníky konference, a tak školy získaly i Cenu publika.

8. Závěr

Projekt **Profesní rozvoj učitelů prostřednictvím spolupráce ve prospěch kariérového vzdělávání všech žáků** vycházel z dlouhodobého zájmu partnerských organizací o problematiku zkvalitnění kariérového vzdělávání na školách díky rozvoji spolupráce a vzájemné kolegiální podpory učitelů. Východiskem při plánování a realizaci projektu bylo, že rozvojem spolupráce a kolegiální podpory ve školách pozitivně ovlivníme nejen úroveň profesních kompetencí pedagogů, ale prostřednictvím toho i kvalitu kariérového vzdělávání, čímž podpoříme úspěch každého žáka. Toto východisko se ukázalo jako správné. Společné úsilí vedení školy, pedagogů a nepedagogických pracovníků, rodičů a dalších důležitých činitelů z mimoškolního života, zaměřené na dosažení prospěchu všech se ukázaly být nutnou podmínkou kvalitní podpory kariérového rozvoje všech žáků.

Obecně lze říci, že na školách má podpora kariérového rozvoje často spíše podobu kariérového poradenství, které se často realizuje individuálně, případně spolu s rodiči žáků, a tedy je časově a kapacitně náročné. **Školy v projektu ukazují, že existují efektivní způsoby, jak odlehčit úkoly kariérového poradenství, které často dopadají na samotného výchovného či kariérového poradce, a to zapojením více učitelů. Část obsahu kariérového poradenství lze saturovat přes intenzivnější vkládání kariérových témat přímo do vyučování a předmětů** čili rozvinutím podoby kariérového vzdělávání. Kariérové týmy v projektu nabízejí skvělé inspirace, jak podpořit žáky a žákyně, rozvíjet jejich kariérové kompetence prostřednictvím aktivit ve vyučování a přinášením propojení světa práce a vzdělávání.

Informace o metodičkách

Andrea Csirke

Moje cesta k tomu, co dělám dnes, byla klikatá. Vystudovala jsem ekonomii a práva. Mám za sebou různorodé pracovní zkušenosti v komerčním, veřejném a neziskovém sektoru, které mají jedno společné – byla a je to práce s lidmi. Poté, co jsem pro sebe (a v sobě) objevila možnost nabízet kariérové poradenství, dálkově jsem absolvovala dvousemestrální studijní program na zahraniční vysoké škole, výcvik a různé kurzy a workshopy v oboru. Zároveň jsem se věnovala podpoře kariérového rozvoje lidí při jejich cestě životem. V současné době spolupracuji se školami na rozvoji kariérového vzdělávání žáků. Tato práce mi dává velký smysl. Spatřuji v ní soulad s uměním naučit se chytat rybu místo závislosti dostávat rybu.

Ve chvílích, kdy netvořím, baví mě přemýšlet o světě a jeho proměnách. A mám ráda pohyb ve všech jeho podobách.

Maja Jaššová

Mám ukončené vzdelanie v odbore psychológia, absolvovala som viaceré kurzy a vzdelávania v oblasti kariérového poradenstva, ale i psychoterapie a arteterapie. Kariérovému poradenstvu sa venujem dlhodobo, mojou srdcovou záležitosťou je kariérová výchova, pretože verím, že témy riadenia svojho života sa majú stať súčasťou školského vzdelávania. Rada pracujem so skupinami, či už sú zamerané na osobnostný rozvoj, na rozvoj sociálno-emocionálnych zručností, alebo príprave na pobyt v zahraničí. Od mala som chcela písať knihy, zatiaľ som vytvorila niekoľko publikácií venovaných kariérovému poradenstvu. Keď mám čas, rada maľujem a tvorím z hlíny.

Alena Hrašková

Myslím, že je šťastie, keď má človek prácu, ktorá ho baví a zároveň naplňuje. Ja to šťastie mám. Moja práca je založená na pomáhání a organizování. Teší ma jej rôznorodosť a šírka možností cielene organizovať podujatia, vytvárať projekty a zapájať sa do nich a cieľiť našu pomoc adresne tým, ktorí ju potrebujú.

Mojou srdcovkou je kariérové poradenstvo. Naš model CAMIP, ktorý sme vytvorili v našej CPP v Čadci, neustále rozvíjame a adaptujeme na meniaci sa svet. Získal už veľa ocenení, inšpiroval u nás aj v zahraničí, a hlavne pomohol už rádovo tisíciam detí pri rozhodovaní sa o svojej budúcnosti.

Vo voľnom čase rada cestujem, poznávam nové krajiny, trávim čas na chate, čítam, vzdelávam sa, lyžujem a fotografujem.

Příloha 1

Otázky pre rozhovor mapujúci aktuálny stav kariérovej výchovy na škole

1. Aká je vízia školy, jej ciele?
2. Kde v nich má miesto kariérové poradenstvo? Ako spolu súvisia?
3. Ako v súčasnosti vyzerá kariérové poradenstvo u vás? Špecifikovať v tejto otázke: aktivity, ktoré sa realizujú v troch okruhoch zručností pre riadenie kariéry - sebapoznávanie v kontexte kariérového poradenstva, kariérová explorácia a plánovanie/rozhodovanie.
4. Čo sa darí v oblasti kariérového poradenstva na škole? Čo by ste mohli zdieľať s ďalšími školami?
5. V čom máte ako kariérový poradca podporu vo svojej práci zo strany vedenia školy, zo strany kolegov a kolegyň?
6. Čo vnímate ako aktuálne / novo-vynárajúce sa potreby v kariérovom poradenstve u žiakov?
7. Keby ste boli absolvent vašej školy, čo by ste odporučili kariérovému poradcovi na škole, v rámci kariérového poradenstva?
8. Ako by ste to chceli mať vy ako kariérový poradca na tejto škole v budúcnosti?
9. Na čo by sme sa v našej spolupráci mali podľa vás zamerať?

Příloha 2

Dotazník pro mapování aktuálního stavu kariérového vzdělávání na škole

Dotazník pro učitelský sbor - Mapování školských aktivit z pohledu přítomnosti prvků kariérového vzdělávání žáků a žákyně

Rádi bychom v rámci projektu „...“ podpořili rozvoj systému kariérového poradenství na naší škole. Abychom vymezili prostor pro rozvoj a zamezili překrývání aktivit, rozhodli jsme se uskutečnit krátké dotazníkové šetření. Chceme zjistit, které způsoby kariérového vzdělávání jsou v současné době poskytovány na škole. Vaše odpověď na tento dotazník je pro nás důležitá. Z tohoto důvodu vás prosíme o vyplnění dotazníku do ...

Děkujeme za podporu. Kariérový (výchovný) poradce

1. Poskytujete žákům a žákyním některé z následujících materiálů/aktivit souvisejících s jejich kariérovým vzděláváním? V případě, že ano, prosíme o označení vybraných možností křížkem.

V oblasti sebepoznávání:

- Aktivita podporující žáka/žákyně při poznávání svého talentu, znalostí, dovedností a vlastností, ve kterých je dobrý
- Aktivita podporující žáka/žákyně při poznávání svých priorit (hodnot)
- Aktivita podporující žáka/žákyně při poznávání svých zájmů a oblíbených činností
- Aktivita podporující žáka/žákyně při pojmenování svých pracovních zkušeností a získaných dovedností (brigády, dobrovolničení, pomoc v domácnosti a širším rodinném okruhu)
- Aktivita vedoucí k sebehodnocení a sebereflexi (které formy zadání mi vyhovují, s kým se mi dobře spolupracuje, kde potřebuji přidat, ...)

V oblasti poznávání světa práce:

- Povědomí o různých profesích týkajících se vámi vyučovaného předmětu
- Informace, které se týkají volby vzdělávací a profesní dráhy (online a offline jako např. veletrhy škol a pracovních příležitostí), a jejich hodnocení
- Praktická příprava na vstup na trh práce (příprava životopisu, nácvik pracovního pohovoru, ...)
- Představování různých podob světa práce (např. prostřednictvím diskusí s rodiči žáků a žákyň, setkání s místními podnikateli, a pod.)

V oblasti rozhodování a plánování:

- Příprava na přechod na střední školu (zvládání změn, podpora při nastavování potřebných kroků pro úspěšný přechod, informace jak se učit, ...)
- Podpora samostatného rozhodování a plánování v rámci školských aktivit
- Poradenství při výběru střední školy a potenciální profesní dráhy
- Spolupráce s rodiči (např. kariérové dny s rodiči)
- další

2. Jaké zdroje/podporu potřebujete k efektivnějšímu kariérovému vzdělávání?

(např. informace, informační a metodické materiály, rozvoj spolupráce s různými aktéry, kontakty na zaměstnavatele a poskytovatele dalšího vzdělávání, možnosti exkurzí, online nástroje pro zapojení žáků, jiné)

3. Ve kterých popsanych aktivitách se vy osobně cítíte nejjistěji? Ve které oblasti vnímáte, že nejvíc přispíváte ke kariérovému vzdělávání žáků a žákyň?

4. Co byste chtěli sdílet s jinou školou, čím ji inspirovat a čím se pochválit?

Příloha 3

Dotazník pro žáky a žákyně s cílem zhodnotit stupeň jejich kariérového vývoje

Vhodnou odpověď podtrhněte/napište.

1. Mám kontrolu nad věcmi, které dělám.

Souhlasím - Nejsem si jistý*á - Nesouhlasím

2. Je na mně, jak se mi daří v životě.

Souhlasím - Nejsem si jistý*á - Nesouhlasím

3. Toto jsou věci, které dělám / můžu dělat, aby se mi dařilo:

.....

4. Přemýšlím nad prací, kterou bych mohl*a dělat v budoucnosti.

Souhlasím - Nejsem si jistý*á - Nesouhlasím

5. Je důležité předem plánovat, než se pustím do něčeho důležitého.

Souhlasím - Nejsem si jistý*á - Nesouhlasím

6. Toto jsou věci, které dělám, protože se mi budou v budoucnosti hodit:

.....

7. Zajímají mě povolání mých rodičů nebo jiných lidí v mém okolí, o kterých se můžu dozvědět.

Souhlasím - Nejsem si jistý*á - Nesouhlasím

8. Představuji si, jaké by bylo vykonávat některé povolání.

Souhlasím - Nejsem si jistý*á - Nesouhlasím

9. **Zajímám se o lidi, kteří vykonávají práci, kterou bych chtěl*a v budoucnosti dělat.**

Souhlasím - Nejsem si jistý*á - Nesouhlasím

10. **Toto jsou mimoškolní aktivity, které dělám a mohly by mi pomoci při budoucím povolání:**

.....

11. **Vím o sobě, jaký*á jsem žák/žákyně.**

Souhlasím - Nejsem si jistý*á - Nesouhlasím

12. **Všiml*a jsem si, že doma jsem v něčem jiný*á jako ve škole.**

Souhlasím - Nejsem si jistý*á - Nesouhlasím

13. **Toto jsou věci, za které jsem na sebe hrdý*á doma:**

.....

14. **Toto jsou věci, za které jsem na sebe hrdý*á ve škole:**

.....

15. **Tuto moji vlastnost / schopnost bych rád*a využil*a v budoucnosti:**

.....

16. **Rodiče mě při výběru budoucí školy velmi ovlivňují.**

Souhlasím - Nejsem si jistý*á - Nesouhlasím

17. **Cítím podporu rodiny při rozhodování o budoucnosti.**

Souhlasím - Nejsem si jistý*á - Nesouhlasím

18. **Cítím, že při výběru školy se nechávám příliš ovlivňovat svými kamarády.**

Souhlasím - Nejsem si jistý*á - Nesouhlasím

19. Zodpovědně přemýšlím nad tím, zda mi nebude při vybrané profesi bránit nějaká moje vlastnost.

Souhlasím - Nejsem si jistý*á - Nesouhlasím

20. Zodpovědně jsem zjišťoval*a, zda se s vybranou školou uplatním na trhu práce.

Souhlasím - Nejsem si jistý*á - Nesouhlasím

21. Při výběru školy musím brát v úvahu i praktické okolnosti (jako její dostupnost a vzdálenost, finanční náklady, atd.)

Souhlasím - Nejsem si jistý*á - Nesouhlasím

Příloha 4

Akční plán podpory kariérového rozvoje žáků a žákyň formou projektového dne

A. Vzdělávací (výukové) a rozvojové cíle

Výstup ze školního vzdělávacího programu (znění výstupu, předmět, ročník) vč. specifikace výstupu pro oblast kariérového vzdělávání

Projektové vyučování v rámci kariérového vzdělávání v 1. až 5. ročníku

- 1. ročník** - Rozlišuje vztahy v rodině, práva a povinnosti členů rodiny (práce dospělých a volný čas).
- 2. ročník** - Odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností (naše rodina, práce a volný čas).
- 3. ročník** - Uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí, na příkladech porovnává minulost a současnost, Umí rozpoznat různé materiály a látky i jejich vlastnosti, chrání výsledky práce, smysluplně využívá volný čas - práce a odpočinek (lidé a výrobky, lidská činnost a tvořivost).
- 4. ročník** - Rozlišuje podstatné a okrajové informace, v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává, zaznamenaná a chápe pracovní postup, umí vyhledat podstatné informace z různých zdrojů.
- 5. ročník** - Posuzuje úplnost či neúplnost sdělení, z přiměřeně složitého sdělení si zapamatuje, podstatná fakta, orientace v naučných textech přiměřených věku, vystižení jádra sdělení, pravidla dialogu.

Průřezová témata

- **OSV** – Uvědomuje si hodnoty spolupráce a pomoci, akceptuje různé typy lidí, názory a přístupy k řešení problému.
- **VDO** – Uvažuje o problémech v širších souvislostech, kriticky myslí, uvědomuje si vlastní odpovědnost za rozhodnutí s vědomím jejich následků.
- **Multikulturní výchova** – Rozvíjí si prevenci vzniku xenofobie a chápe rozdíly sociokulturních skupin (diskriminace, rasismus a netolerance).
- **EV** – Uvědomuje si následky lidské činnosti na prostředí.
- **MV** – Tvorba mediálně vhodného sdělení pro veřejnost, umí se samostatně zapojit do mediální komunikace.

Znalost (co má žák / žákyně znát na konci vymezeného období, např. na konci plánu/ projektu, na konci pololetí)	Dovednost (co má žák / žákyně umět na konci vymezeného období, např. na konci plánu/ projektu, na konci pololetí)	Postoj (jak se projevuje rozvoj kompetence u žáka / žákyně v jeho/ jejím každodenním chování)
<p>Zná druhy ovoce, povolání sadařství.</p> <p>Zná možnosti zpracování ovoce a jeho využití, možnosti uskladnění, konzumace, prodeje.</p> <p>Zná zásady péče o sad.</p> <p>Zná finanční a obchodní podmínky chodu sadu.</p>	<p>Roztřídí druhy ovoce.</p> <p>Dokáže vyjádřit obsah náplně povolání v sadu.</p> <p>Dokáže popsat zpracování alespoň jednoho druhu ovoce.</p> <p>Dokáže vypočítat jednoduché úlohy spojené s nákupem a prodejem produktů ze sadu.</p>	<p>Chápe hodnotu potravin a šetří s nimi.</p> <p>Dokáže si uvědomit množství pracovních postupů vedoucích k produkci potravin.</p> <p>Umí spočítat a zjistit, co je výhodné pro nákup, chápe princip nákupu produktů přímo od producenta.</p> <p>Dokáže vysvětlit cenu zemědělských produktů a rozdíly mezi cenami ve velkých obchodech a producentů.</p>

Rozvojový cíl (klíčová kompetence / klíčové kompetence, které škola plánuje rozvíjet u žáků)

Hlavní rozvojový cíl: Naučit žáky/žákyně vzájemné spolupráci v různorodé věkové skupině (kompetence sociální, komunikační a pracovní)

Vedlejší rozvojový cíl: Z perspektivy hodnoty zemědělských produktů získat jiný pohled na spotřebu a (ne)plytvání jídlem (v souvislosti s rozvojem finanční gramotnosti)

B. Aktivity, které plánujeme využít

Aktivita 1 Podzim v sadu	Vzdělávací cíl – Seznámení s druhy ovoce, profesemi, činnostmi v potravinářském průmyslu a zemědělství.
	Rozvojový cíl - Vzájemná spolupráce ve skupinách.
	Krátký popis – Cesta ovoce ze sadu na stůl, videoukázky, výukové obrázky, pracovní postup při výrobě jablečného závinu, kompotu, křížal, přesnídávky, povidel. Prodej výrobků z jablek. Finanční úvahy – byznys plán. Prezentace výrobků, reklama.
	Pracovní list – Ano, upravený pro jednotlivé ročníky. U 1. ročníku bez psaní.
Aktivita 2 Co dělá sadař v zimě	Vzdělávací cíl – Seznámení s přípravou sadu na produkční období, obchodními podmínkami nákupu sazenic, semen, příprava stromů, úprava půdy.
	Rozvojový cíl – Zlepšení vzájemné spolupráce ve skupinách, zaměření na komunikaci a předávání informací.
	Krátký popis – Co dělá sadař v zimě? Příprava zázemí, výběr stromků, možnosti obnovy sadu, nákup a příprava setby a sadby, příprava strojů. Výpočty – Jak úspěšný byl předchozí rok, daně, zisk z prodeje a jeho rozložení do celého roku. Tvorba náborových letáků pro pracovníky, zlepšování zázemí podniku – uskladnění ovoce a zeleniny, příprava prezentace produktů pro obchodníky.
	Pracovní list – Ano, upravený pro jednotlivé ročníky. U 1. ročníku spíše obrázky.
Aktivita 3 Jarní práce v sadu	Vzdělávací cíl – Seznámení s činnostmi v sadu na začátku produkční sezony.
	Rozvojový cíl – Vzájemná spolupráce ve skupinách je na dobré úrovni a směřuje k závěrečnému výstupu.
	Krátký popis – Co všechno je nutné udělat, když se příroda probouzí? Jarní práce sadaře a dalších povolání okolo, zužitkování zimní přípravy, nabídka budoucích produktů obchodníkům a stanovení pravděpodobné ceny, ošetření stromů proti omrznutí. Návštěva sadu a zázemí podniku s chladicími boxy a uložením ovoce. Beseda, co s ovocem, které se neprodá. Spolupráce s mrazírny, jednání s menšími odběrateli apod.
	Pracovní list - Ano, plus prezentace Sway MS Office 365

Aktivita 4 Kruh se uzavírá	Vzdělávací cíl – Pochopení fungování sadu jako cyklu, který se neustále opakuje.
	Rozvojový cíl – Dokončení zadaných úkolů a sestavení závěrečné prezentace, propagace svých výtvorů – a zhodnocení posunu žáků během roku.
	Žáci a žákyně zpracují prezentaci, ve které by měli zhodnotit vše, co během roku připravovali. Pokusí se vytvořit vlastní pokrm (v žákovské kuchyňce) z probíraných produktů. Na to navážou žáci 5. ročníku vlastním podnikem. Vycházet budou ze zjištěných informací a spolupráce napříč skupinou. Celá skupina bude zjišťovat, jaké práce jsou v sadu v létě, částečná sklizeň raných odrůd, příprava na hlavní ekonomické období na podzim.

C. Zjištění vstupní úrovně porozumění žáků a žákyň

V úvodu každého projektového bloku budou zopakovány předchozí výsledky. Vyučující týden před začátkem bloku přizpůsobí zadání a úlohy tematicky.

V úvodu proběhne ověřování znalostí a dovedností podle ročníků v rámci skupiny. Např. pracovním listem, testem, manipulací s předměty, obrázky apod.

D. Zjištění aktuální úrovně porozumění žáků a žákyň

Úroveň porozumění bude zjišťována průběžně na ověřujících úkolech. Výsledky budou zaznamenány vyučujícím (např. uschování pracovních listů a odpovědí žáků a žákyň).

E. Zjištění výstupní úrovně porozumění žáků a žákyň

Výstupní úroveň bude zjišťována formou konkrétního výrobku, pokrmu, prezentace apod. Tato prezentace bude veřejná před ostatními skupinami (nebo alespoň před vybranými skupinami v rámci prostorových možností školy).

Je nutné ověřit propojení znalostí s ostatními vzdělávacími oblastmi a průřezovými tématy.

F. Časový harmonogram plánu

Časový harmonogram je veden v podobě otevřeného dokumentu v Teams, kam vyučující doplňují informace na základě porad pracovního týmu.

G. Reflexe učitele v průběhu práce se žáky

Reflexe proběhne po každém projektovém bloku formou dotazníku, který je pro všechny stejný. Umístěný v Teams pro možnost zpětné vazby.

Na základě reflexe dojde k akčním úpravám dalších projektových bloků. Závěrečná reflexe je na konci školního roku, kdy dojde k finálním úpravám pro příští použití za tři roky.

Otázky pro inspiraci:

1. Co mi fungovalo?
2. Jak jsem překonal/-a těžkosti?
3. Co žáky nejvíce bavilo?

Akční plán je výsledkem práce kariérového týmu [Základní školy Zaječice](#), Chrudim.

Příloha 5

Reflexe setkání - Kariérové vzdělávání

Hodnocení před akcí	
Je kariévní vzdělávání pro žáky*ňe přínosné již od 1. stupně základní školy?	☐
Připravuji během roku pro žáky*ňe aktivity, při kterých se seznamuji s jednotlivými profesemi?	☐
Dokážu uvést příklady kompetencí, které tímto způsobem u žáků / žákyň rozvíjím?	☐
Zařazuji pravidelně do svých hodin hodnocení a zejména sebehodnocení žáků/žákyň?	☐

Hodnocení po akci	
Získal*a jsem více informací o kariérovém vzdělávání a důvodech, proč ho zařadit do vzdělávání již od 1.st. ZŠ.	☐
Získal*a jsem dost informací, jak připravit pro žáky*ňe více aktivit zaměřených na jejich kariévní rozvoj.	☐
Získal*a jsem dost informací, abych vyzkoušel*a práci s hodnotícím portfoliem.	☐
Dnešní setkání bylo pro mě zajímavé a přínosné.	☐

Mé sebehodnocení a reflexe	
Dokázal*a jsem během setkání udržet svou pozornost.	☐
Byl*a jsem při setkání aktivní a zapojil*a jsem se do diskuse.	☐
Bavila mě práce s hodnotícím portfoliem.	☐
Mám zájem o další vzdělávání v oblasti kariévního rozvoje.	☐

Vyloučení odpovědnosti

Tento dokument byl vypracován s podporou Evropské komise, nicméně jeho obsah odráží pouze názory autorů a Evropská komise neodpovídá za jakékoli využití informací v něm obsažených.

kým čím být

Kým čím být, z.s.

www.kymcimbyt.cz

napis@kymcimbyt.cz

Združenie pre kariérové
poradenstvo a rozvoj kariéry

Združenie pre kariérové poradenstvo a rozvoj kariéry

www.rozvojkariery.sk

info@zkprk.sk

Spolufinancováno
Evropskou unií

Erasmus+ číslo projektu 2021-1-CZ01-KA210-SCH-000031349

© Andrea Csirke, Maja Jaššová, 2023
Grafická úprava: Hana Janoušková

